

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

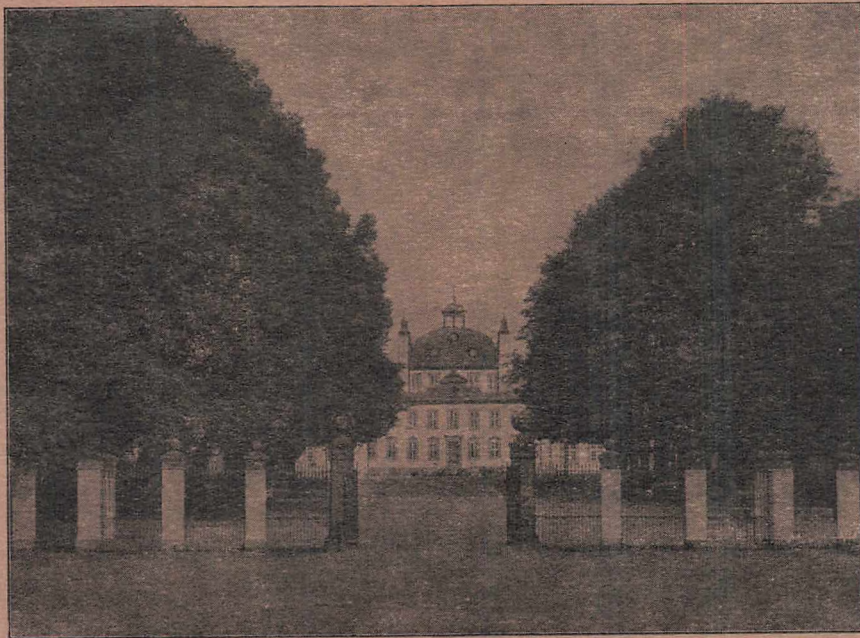
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Frederiksborg

Danmarks
Amter

5. Hefte

Det var nu ikke nok med Udstedelsen af Lodsprivilegiet, der fulgte ikke saa faa og svære Bestemmelser med det Hverv at være Lods. Saaledes blev saavel Oldemand som Lodser taget i Ed paa, hverken mundtlig eller skriftlig for Uvedkommende at aabenbare Farvandets Beskaffenhed eller Mærkerne. Forbrød Lodsens sig mod denne Ed straffedes han, som det hedder i Privilegiets Bestemmelser, „paa Liv, Ære eller Formue, alt efter Sagens Beskaffenhed“. Videre hedder det „sætter en Lods Skib paa Grund eller lotser saa, at det kommer til Skade, da bør han, om det end er skeed af Ukyndighed, Forseelse eller Forsømmelse, saavidt hans Formue strækker, erstatte Skaden og efter Omstændighederne arbejde i Jern paa hvis Tid eller uværdig at være Lods mere, men er det forsætsligvis bør han hænges“.

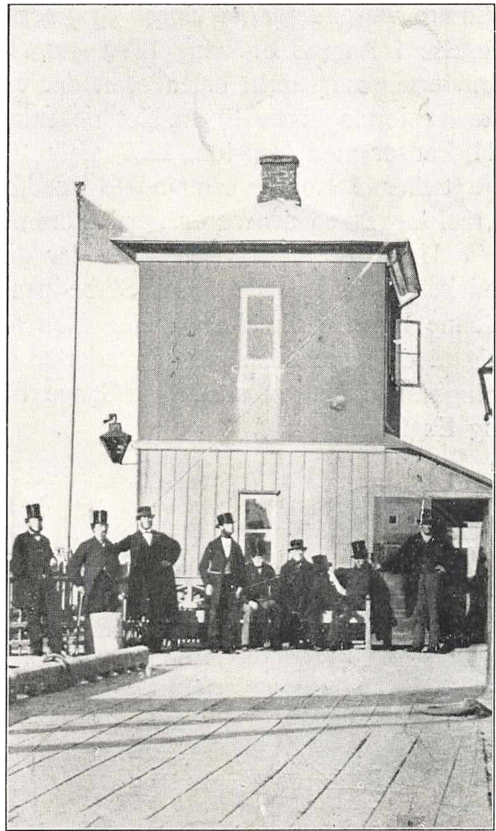
Lodserne var fritagne for alle borgerlige Ombud, der kunde hindre dem i deres Lodstjeneste „saa at disse Byrder, hverken paa Person eller Formue maa dem paalægges, under hvad Skind eller Paaskud det end kunde skee“.

Det privilegerede Lodsselskab forpligtigede sig til at have mindst 4 gode og forsvarlige Lodsjoller og dertil 2 Reservejoller. Videre hedder det „naar de fører Sejgl skal de have den midterste Dug i deres Stor-Sejgl rødbarket, og

naar de er roende i stille Vejer, en Stage oprejst midt i Jollen, hvorpaa er fastbundet et hvidt Flag med rød Diagonal udi“. Lodspengene udgjorde fra Helsingør til Dragør for Skibe fra 8—10 Fods Dybgaende 3 Mark pr. Fod. Fra 18—20 Fod 1 Rdl. pr. Fod. Fra Helsingør til Kullen henholdsvis 1 Mark 12 Skilling og 3 Mark 7 Skilling

Ved Sundtoldens Ophævelse i Aaret 1857 blev Sejladsen gennem Sundet fri for alle

søfarende Nationer, og dette medførte, at Helsingørs Lodseriselskab havde levet sin Blomstringstid til Ende, idet der blev opsat Vagere og Fyrskibe og afmærket de forskellige Grunde og farlige Steder. Hertil kom at Kystfyrene forbedredes og forøgedes i Tal, saa det var jo intet Under, at flere Skippere forsøgte at klare sig uden Lods. En anden og ikke

Den gamle Lods- og Karantænestation paa søndre Mole.

Lodsdamperen „Helsingør“.

mindre væsentlig Ting bidrog til Lodsernes dalende Indtægter, nemlig Dampskibenes Indførelse i Aarene omkring 1870—80. I Slutningen af forrige Aarhundrede var Lodsernes Indtægter saa stærkt dalende, at det var et lidet misundelsesværdigt Embede. Deres Indtægter forslog ikke til en blot nogenlunde anstændig Levemaade. I Aaret 1890 afgik da 11 Lodser med Pension, 1897 afgik 10 og endelig i 1903 2 Lodser, saaledes at Lodseriet nu tæller 5 Lodser samt nogle Baadfolk. I Aaret 1891 faar Lodseriet den lille Dampers „Helsingør“ og senere er hertil kommet 3 Motorbaade.

Under Verdenskrigen skete der dog en betydelig Bedring indenfor Lodsernes økonomiske Kaar, idet de fleste Skibe paa Grund af Minefaren benyttede Lods, men ogsaa denne Periode fik jo en Ende. Man fandt dog paa en anden Udvej, idet man henvendte sig til de store udenlandske Rederier angaaende Turistdamperne og opnaaede at faa Lodsering for disse, og adskillige Gange har Helsingør Lodserne gjort Rejsen med til Norge og England.

RASMUS ERIK RASMUSSEN, Lodsformand

f. 15 September 1872 i Ærøskøbing, S. af Krydstoldassistent W. G. R. og Hustru Marie f. Svarer, G. 1902 med Jenny Regina Jensen, ansat ved Lodsvesenet 1899, siden 1929 Lodsformand i Helsingør.

HELSINGØR VANDVÆRK, saaledes som vi nu ser det, er fra Aaret omkring 1893—94, dog er det gennem Tiderne adskillige Gange dels ombygget, dels tilbygget, hvorved det er blevet til det nu saa moderne Værk, men herom vil vi senere fortælle. I korte Træk vil vi nu skildre de Forhold, der herskede i Helsingør i længst forsvundne Tider med Hensyn til Byens Vandforsyning, saa langt tilbage som i det 16—17 Aarhundrede. Dengang havde man ikke kommunale Værker eller lignende Institutioner, men man havde ved Aarene 1630—31 et Vandkompagni, der kaldte sig Helsingørs Vandkompagni. Dette havde flere Steder i Byen opstillet Vandhuse eller Springvand, som de ofte kaldtes. Saaledes laa der et saadant Vandhus nede ved det gamle Toldkammer, der hvor der nu er rejst en Mindestøtte for dette første Toldkammer. Her var der i den ret lille og smalle Havn stor Travlhed, naar Skipperen kom for at proviantere og hente Vand. Ifølge en af Vandkompagniets Opstillinger fra 1630, ser vi, hvad det kostede for en Husstand at faa Vand; det lyder saaledes: for en Portion Vand i Hus eller Gaard betales 16 Rdl. i Indfæstning, og 2 Mark aarlig i Postepenge. Vandkompagniet havde opstillet forskellige Konsumenter i Byen, hertil lededes Vandet fra forskellige højtliggende Damme og Kilder, gennem Træledning — Trærender. I over 200 Aar benyttedes Trærender og Trærør til Vandtilførelsen fra Dammene ned til de forskellige Konsumenter, først i Aaret 1866 erstattedes disse med Jernrør.

I Aaret 1691 skænker Kong Chr. V en Del Damme, der laa Syd-sydvest for Byen, til forskellige Borgere i Byen til Byens Vandforsyning. Disse Damme med tilhørende Kilder, man ledte Vandet fra, var Nykilde-, Stubbe-, Mellem- og Rødkildedammen. Vandet fra disse var oprindelig særdeles godt og sundt Drikkevand, men den Maade, hvorpaa det hele Anlæg var udført og forvaltedes paa, medførte de utroligste Urenligheder, inden Vandet naaede fra Dammen eller Kilden ned til de bestemte Konsumenter. Særlig galt var det om Sommeren, hvor Dammene var et yndet Opholdssted for Frøer, Iglar og

andet Kryb, ligesom en ovenud frodig Vækst af Planter til Tider helt tillagde Dammene, men disse Ubehageligheder var tildels tilgivelige, værre var det med de Urenligheder, som Menneskene var Skyld i, og som særlig skyldtes Militæret. Byen var jo gennem mange Tider besværet med store Indkvarteringer, stundom mere end hvad godt var, dertil kom, at samme Militær ikke alene mødte frem, men havde baade Kone og Børn med i Kvarter. Saaledes blev der ved kgl. Resolution af 23 Maj 1691 fastsat, at Byen skulde have 600 Mand i Indkvartering, men allerede i September samme Aar ses det, at Byen havde faaet 872 Mand, dertil kom deres Koner og Børn. Man forstaar nogenlunde hvad det vil sige for Byen at faa en saadan Invasion, tilmed da den jo paa de Tider ikke var særlig velstillet, og det som Regel gik ud over de daarligst stillede i Byen. Ikke alene Krige, men ogsaa Pesten havde taget svært paa Byen, ikke nok med, at den var økonomisk daarlig, men samme Militær tog sig alle mulige Rettigheder, blandt disse var vel nok de i Forbindelse med Vandforsyningen de værste. De tog først, hvad de havde Brug for af Vand til Drikke og Huset, dernæst lod de deres Koner foretage Vask af Gangtøj og meget andet ved og i Konsumenterne, og naar dette Arbejde var overstaaet, da kunde Byens Borgere faa Adgang til Brønde og Konsumenter.

Vandforsyningen var saaledes i hine Tider meget tilbage mod vore Vandværker; man havde dog i Aarene omkring 1870 gentagende Gange gjort Forsøg paa at faa et fuldstændigt kommunalt Vandværk, der kunde forsyne hele Byen med Vand, men stadig uden Resultat, atter i Aaret 1875 indlededes nye Forhandlinger, men man kunde ikke finde en Ordning, hvorom man kunde enes med Vandkompagniet, og fra dette Aar førtes der bogstaveligt talt stadig Forhandlinger om dette Felt. Ganske vist var Vandforsyningen betydelig forbedret paa dette Tidspunkt, men det var dog ikke bedre, end at Sundhedskommissionen i Aaret 1877 foretog en Undersøgelse af Vandværkets Vand, som jo i og for sig var sundt nok, men som Kommissionen sagde, naar det vel at mærke underkastes en omhyggelig Filtrering, medens man for de private Brønde sagde, at Vandet her er saaledes, at det ikke lader sig bruge til andet end til Husholdning, og absolut ikke maa anvendes uden til dette Brug. — I ovenstaaende Linier har vi omtalt, at man indenfor Helsingør Byraad flere Gange, i en længere Aarrække forsøgte at opnaa Enighed eller da at finde et Kompromis, hvorunder det gamle Vandværkskompagni og Byen kunde samles, saaledes at man kunde faa et Vandværk, der blev hele Købstaden til Gavn. Lange og gentagende Forhandlinger var saaledes ført mellem Kommunen og Vandkompagniet, men stadig uden noget positivt Resultat, enten var der Uenighed angaaende Overtagelsesprisen, eller ogsaa Uenighed i de fremstillede Projekter, hvor det foresloges at inddrage Vandkompagniets Ledningsnet ind i det nye Vandværksledningsnet.

Th. Jochimsen arbejdede længe med Vandværkets Planer, utallige Boringer og Undersøgelser blev foranstaltede, og endelig den 27 Januar 1894 indgiver Th. J. en Erklæring til Helsingør Byraads Vandværksudvalg. Efter at Vandværksudvalget ved denne Erklæring ogsaa var blevet klar over Umuligheden af at etablere en Vandforsyning for hele Byen paa Basis af Vandkompagniets gamle Kilder og det vandførende Lag under Stubbedammen, vedtog man at gaa over til at foretage Boringer

Vandtaarnet.

Vandværket.

ned i Kalklaget Nord for Byen. Da der kort i Forvejen var foretaget en Boring paa Gasværket ved Grønnehave med et heldigt Resultat, foretoges der endnu 4 Boringer, 2 paa Grønnehave og 2 mellem Grønnehave og Marienlyst bag ved Lappen, idet man om muligt ønskede at faa Pumpestationen anlagt saa nær Byen som mulig og paa Kommunens egen Grund i Grønnehave. Da de 3 af disse Boringer mellem Gasværket og Marienlyst gav et godt Resultat, afgaves Erklæring om Anlæggelsen af Vandværket

for Helsingør med Pumpestation i Grønnehave. — Man paabegyndte da Opførelsen og Anlæggelsen af Vandværket. Vi skal ikke her komme nærmere ind paa de enkelte Detailler ved Værkets Anlæggelse, men blot nævne de Firmaer og Virksomheder, som havde med denne Anlæggelse at gøre.

Boringsarbejdet udførtes af Brøndboringsentreprenør Marius Knudsen fra Odense. Rørleverancen af Styrup, Helsingør. Brandopstandere leveres fra Brødrene Dahls Maskinfabrik, Ringsted, Filter og Brøndanlægget udførtes af Chr. Petersen, I. Voss og J. Hansen, Langsted. Højdereservoiret udførtes af Ingeniør L. Pedersen og Tømrermester C. Styver. Maskinhuset opførtes af Murermester Walin. Funktionærboligen af Murermester Faarup. Ledningsarbejdet i Gader og Veje udførtes af Entreprenør Løssl, Kolding. Maskinanlægget leveredes af Helsingør Jernskib- og Maskinbyggeri, og endelig Vandstandsviser anlægget af Telegrafist F. O. Jensen, Fredericia. Anlægget kostede c. 205.000 Kr. Denne Sum er dog exclusive Grunden, der jo tilhørte Kommunen. Helsingør havde ved Værkets Anlæggelse c. 11.000 Indbyggere, boende i 802 Ejendomme, hvoraf 570 i selve Byen og 232 paa Byens Markjorde. 423 af disse Ejendomme indeholder 1.735 Lejligheder, hertil kommer Garnisonen paa Kronborg og de der værende c. 25 Lejligheder, desuden c. 30 større og mindre Virksomheder. Værket har ved Anlæggelsen forsynet c. 8.500 Personer med Vandforbrug. Anlæggessummen er inclusive Køb af det gamle Ledningsnet der tilhørte Vandkompagniet. Værket har nu 14 Boringer og anskaffede i Aaret 1911 en Dieselmotor, som trækker 2 Pumper. I Aaret 1916 anskaffedes en Elektromotor, der ligeledes trækker 2 Pumper. Værkets Oppumpning og Byens Vandforbrug var det første Aar 75.355 kbm. Aaret 1929 er det 980.521 kbm. Det samlede Hovedledningsnet var ved Anlæggelsen 15 km, nu er dette over 34 km, eller mere end dobbelt saa langt. Dette viser sammen med Forbruget bedre end nogen anden Fremstilling hele Værkets og Byens Udvikling. Værkets Bestyrer er NIELS ROLIN.

Litt.: Helsingør i Sundtoldstiden ved Laurids Pedersen, Nyt Nordisk Forlag. M. C. Arnholtz's Bidrag til Byen Helsingørs Historie i Skoleefterretninger for Helsingørs højere Realskole 1867—68.

HELSINGØR GASVÆRK er opført og anlagt i Aarene 1853—54, men forinden vi nærmere kommer ind paa Værkets Anlæggelse, vilde det være af Interesse at vide noget om, hvorledes vore Forfædre før Gassens Opfindelse og Brugbarhed klarede sig mod Mørket. Nu i vore Dage har vi alle Gader og mange Veje oplyste, enten ved Elektrisk- eller ved Gaslys, vi kan færdes paa alle Tider af Døgnet uden at være generet af Mørket eller af de Farer, der i Mørket kan lure paa os. Anderledes var det for blot $\frac{3}{4}$ Sekel

siden, da maatte man klare sig med ganske anderledes primitive Midler; skulde man til et eller andet Selskab, var det ganske almindelig, at man medbragte Lygter, i de fornemme Kredse havde man Lygtemænd eller Tjenere, der bar Tranlygten foran sit Herskab og lyste dem Vej. Et lignende Billede kan vi stundom blive Vidne til ude omkring paa Landet, naar en Gaardmands Familie i Vintertiden har været paa Besøg hos Naboen, da kan man se saadan en lille Karavane med en Lygte mellem sig, langsomt bane sig Vej, dette Syn minder saa meget om forrige Tiders Maade at lyse sig frem paa. Første Gang vi her i Helsingør hører nogen omtale Lygter paa Gader eller Stier, er i Aaret 1741, det er dog muligt, at der kort før denne Tid har været enkelte Lygter paa eller ved de større offentlige eller private Huse. Fra Magistratens Forhandlingsprotokol af 24 Februar 1741 fremgaar det, at samme Aars Lygte- og Sprøjteskat ansloges til 240 Rd. 4 Mk. 7 Sk., videre hedder det i denne Forbindelse, at Tranleverancen til dens „publique Lygter“ tilsløges Vægterinspecteuren Ch. Bladt for 13 Skilling dansk Potten.

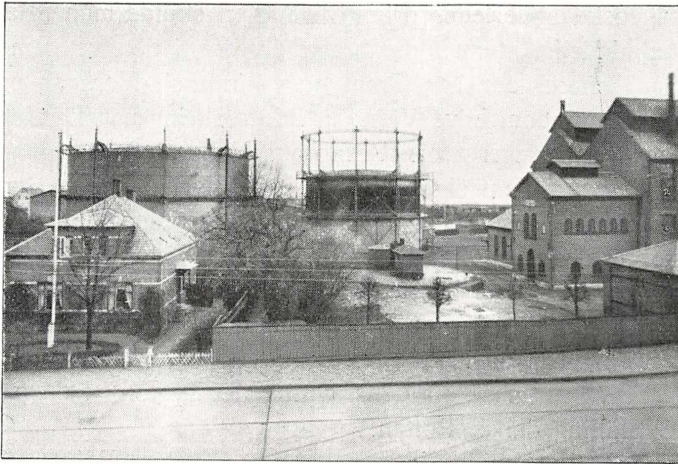
For Byens Belysning, altsaa Tranlampen, skulde Vægterne drage Omsorg. Enhver af Vægterne skulde paa sin Post holde Lygterne bestandig brændende, fandtes det beviseligt, at der i Vægterens Distrikt var Lygter, der ikke brændte paa Tider, hvor de skulde, idømtes Vægteren Bøde paa 16 Sk., skulde samme Vægtere begaa Underslæb med det betroede Tran, straffedes han som Tyv, skulde han vise Skødesløshed ved Spild af Tran, maatte han erstatte dette Spild af sine Ugepenge. Naar man kender disse strenge Betingelser og Ordre, der var givet daværende Vægtere, forstaar man til fulde, den Jubel, der blev blandt Vægterne, da Gaslysene første Gang sendte sine sollyse klare Straaler ud over Gaderne, og den gode Vægter brød ud i følgende Sang paa den almindelige Vægtervises Melodi.

Nu er det ved de Tider,
til Gas man maaler op.
Af Mørke Staden lider,
men snart nu i Galop
Belysning kommer frem.
Saa klart ved Nat
man med en Hat
kan finde Hus og Hjem.

Og alle Tyveknægte
skal faa en panisk Skræk,
thi de maa vist forsmægte,
naar Mørket falder væk.
Giv dem kuns Løbepas
til Mørkets Ven,
bed dem gaa hen
og giv os snarlig Gas.

Da ingen skal paalyve
den ærlig Vægtermand
det stygge Navn Trantve.
Alt Fedteri
er saa forbi
udi den Vægterstand.

Tranlamperne var i den første Tid ophængt i Jernkæder midt over Gaden, men det mindste Vindpust forarsagede, at Lygterne svingede hid og did, saa det i Forvejen ret svage Lys blev endnu mere usikkert, senere hen satte man Lygterne paa Husene. Saaledes fandtes der i Byen Helsingør i Aaret 1780: 88 Lygter, men der kunde særdeles godt tiltrænges det dobbelte Antal, hvad Magistraten dog ogsaa villig indrømmede. „Lappen“, der dengang havde ca. 20 Huse, havde kun 2 Lygter, saa denne var jo unægtelig særlig galt stillet, tilmed da der ikke her ude paa Lappen fandtes Butikker, hvis Lys man kunde glæde sig ved, omend de i Byen værende Butikker kun var meget sløje med Belysningen, der som ofte kun udgjorde nogle enkelte Tællepraase. Lappen kunde jo dog fordre lige saa god Belysning, som den øvrige By, da den jo til fulde betalte samme Skat som Byen. Disse Forhold underkastedes en formelig Revolution ved Gasværkets Oprettelse i Aaret 1853. Købstaden var dengang en By paa 8111 Sjæle, som styredes af en Magistrat og en Borgerrepræsentation. For disse to Institutioner fremlagde man Ønsker om Indførsel af Gasbelysning. Saavel Magistrat som Borgerrepræsentationen ansaa Indførsel af Gasbelys-

Gasværket.

ning for paakrævet, hvorfor man indledede Forhandlinger med det Dansk-Engelske Gaskompagni i London. Disse Forhandlinger resulterede i, at der med Selskabet afsluttedes en Kontrakt om Levering af Gas i Helsingør, og Selskabet fik Eneret paa Belysningen i 25 Aar. Denne Kontrakt blev underskrevet den 13 Marts 1853. Samme Kontrakt findes fornyet mellem Kompagniet og Kommunen i Aarene 1878-91-97. Straks efter at Kontrakten var underskrevet paabegyndtes Arbejdet med Opførelsen af Gasværket samt Nedlægning af Ledninger. Gasværket opførtes i den nordlige Del af Byen ved St. Annægade, hvor det stadig har sin Beliggenhed. Apparater, Ovne, Beholdere og Maalere var alt af engelsk Fabrikat. Aaret efter, at Arbejdet var paabegyndt, kunde man den 7 November indvie Gasbelysningen i Byens Gader. Den 1 Februar 1906 gav man Værket Tilladelse til at forsyne Distrikterne Syd for Helsingør i Tikøb Kommune med Gas, heri indbefattende Snekkersten, Skotterup, Espergærde og Mørdrup, i 1910 udvidedes Tilladelsen til ogsaa at omfatte Humlebæk og Sletten i Asminderød—Grønholt Kommune. I Aaret 1913 byggedes en Gaspumpestation, hvorfra Gassen føres gennem Helsingør By ud i Kystdistrikterne. Omkring Aaret 1915 havde Gaskompagniet projekteret betydelige Udvidelser og Moderniseringer af Gasværket, men Verdenskrigen og de mange Indskrænkninger, som denne forvoldte, foraarsagede, at Spørsmålet stilledes i Bero.

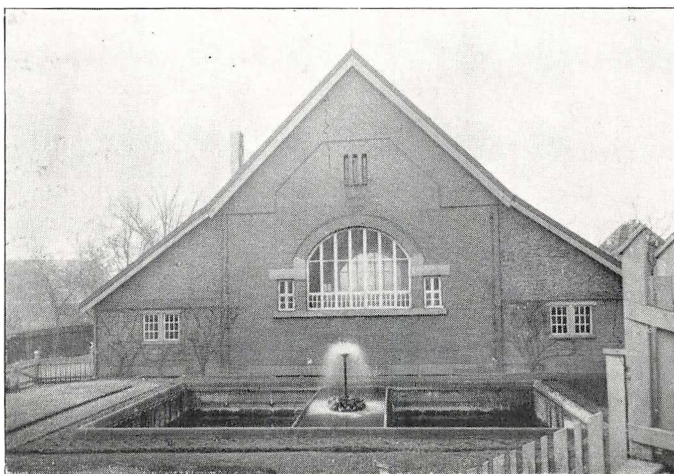
I Aaret 1921 køber Helsingør Kommune Gasværket med alt tilhørende, saasom Ledningsnet, Maalere m. m. for en Sum af 1.262.063 Kr., og erhvervede samtidig Eneretsbevillingen til Forsyning af Gas i Kystdistriktet Syd paa gennem Nabokommunerne til Lave Skov, en Strækning paa c. 14 km. Helsingør Byraad vedtog i Aaret 1923 at anskaffe dobbelt Gasværk, dette adskiller sig fra andre Systemer derved, at der ikke produceres Koks, og at det ikke kræver kontinuerlig Drift, men standses og sættes igang saa mange Timer i Døgnet, som Gasforbruget kræver. Dobbeltværket sattes i Drift 1924, Ledningsnettet for Helsingør Bys Vedkommende udgør nu 30 km mod Ledningsnettet i Aaret 1854, som var 4,5 km. Kystdistrikternes Ledningsnet andrager 38 km. I Aaret 1896 var der 1231 Gasmaalere i Brug, i Aaret 1926 var Antallet af Gasmaalere, der var i Brug, 5969. En Sammenligning med Gasforbruget i 1856 og i 1925 viser omend kun i tørre Tal Værkets kolossale Kapacitet og Omfang, saaledes var Forbruget i førstnævnte Aar 125.426 kbm, og i sidstnævnte Aar 2.054.254 kbm. Gennem Aarene har Værket haft forskellige Bestyrere, siden 1928 er denne Post besat af nuværende Bestyrer A. J. DORPH.

HARALD A. J. DORPH, Driftsbestyrer

f. 16 April 1876 i Roskilde, S. af Stationsforstander I. P. D. og Hustru Wilhelmine f. Hanfeldt, g. 1900 med Wigertha Jørgensen. Fjerde Klasses Hovedeksamen fra Roskilde Kathedralskole, Fuldmægtig paa Grevskabet Bregentveds Godskontor fra 1893—97, Assistent paa Strandvejens Gasværk fra 1897, Driftsbestyrer paa Helsingør Gasværk fra 1918.

HELINGØR ELEKTRICITETSVÆRK anlagdes i Aaret 1910—11 og aabnedes for Drift den 1 Juni 1911, det er det yngste af Byens kommunale Værker, og ved dettes Anlæggelse er saa godt som al Belysning i Købstaden paa Gader og Veje saavel som i private Huse helt overgaaet til Elektrisk. Værket havde ved sin første Anlæggelse 2 Stk. Dieselmotorer à 240 HK. Ved Kabelforbindelsens Fuldførelse mellem Danmark og Sverige i Aaret 1916, anskaffedes der paa Helsingørs Elektricitetsværk en 150 Kw. Etankersomformer, i Aaret 1918 en 300 Kw. Motor-generator og i Aaret 1924 2 Stk. 200 Amp. Glasensretter og endelig bliver der i Aaret 1930 anskaffet en 2000 Amp. Staalensretter. Disse Nyanskaffelser viser

Helsingør Elektricitetsværk.

at Elektricitetsværket er i stadig Fremgang. Værkets Bestyrer er O. CHRISTENSEN FOGED.

NIELS ROLIN, Driftsbestyrer

f. 6 December 1861 i Helsingør, S. af Tømrermester H. P. Hansen og Hustru Andrea f. Rolin, g. 1885 med Petræa Petersen. Udlært i Maskinfaget 1881, Formand paa Tvedes Fabrik i Helsingør fra 1883—94, Driftsbestyrer ved Vandværket i Helsingør fra 1894, Formand for Helsingørs alm. Syge- og Begravelseskasse siden 1921.

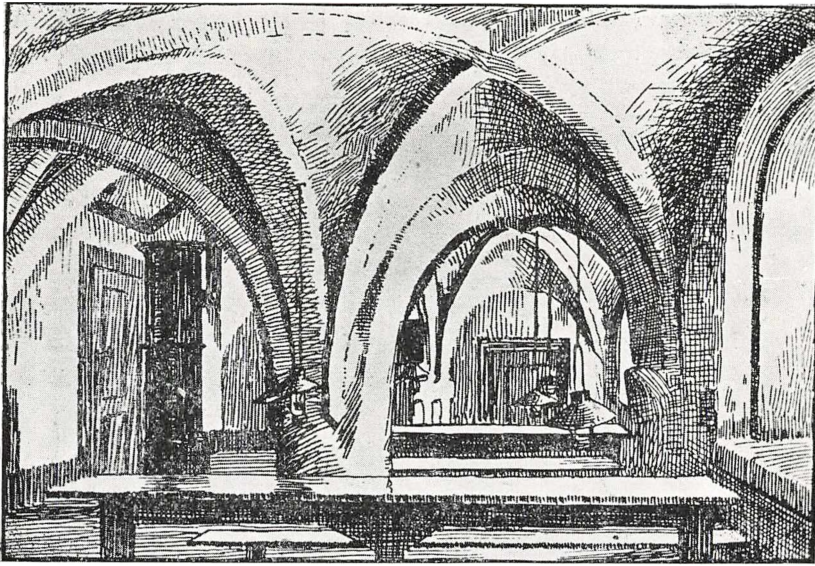
NIELS OSVALD CHRISTENSEN FOGED, Driftsbestyrer

f. 17 Juli 1878 i Rønninge paa Fyn, S. af Gaardejer F. og Hustru Ane f. Hansen, g. 1905 med Caroline Ernst. Afgangseksamen paa Orlogsværftets Marineingeniørskole 1901, ansat i Marinen til 1908, ansat hos Siemens Schuckert og ved Frb. Elektricitetsværk til 1911, Installatørexamen 1910, ansat som Driftsbestyrer i Helsingør fra 1911, Medlem af Sø- og Handelsretten, Maskininspektør ved Helsingør—Hornbæk- og Gillelejebanen.

JACOB CALDERN JEPSEN, Kabelmester

f. 18 Juli 1884 i Aabenraa, S. af Skibsfører N. J. og Hustru Marie f. Madsen, g. 1912 med Agnes Jensen. Uddannet Mekaniker 1903, i Udlandet fra 1903—07, ansat hos Siemens Schuckert fra 1907—11, siden 1911 ved Helsingør Elektricitetsværk, først Maskinassistent, senere Kabelmester.

Skolestue i Karmeliterhuset i Aarene 1541—1807.

HELSENGØR HØJERE ALMENSKOLE er antagelig paabegyndt som Latinskole lige efter Reformationen og har saaledes en lang Række Aar bag sig. Den har dog ikke til Stadighed fungeret som Skole, idet den stundom har været sat ud af Virke. Gennem de Aarhundreder, den har virket, er der ikke saa faa Minder og ret interessante Oplysninger, der vil virke ret ejendommelige, set med

de Øjne, hvormed Nutiden beskuer Skoler. — Saavidt vides, var der i Helsingør allerede i Middelalderen en Skole, eller rettere et Skolehus. Helsingør var en af de faa danske Købstæder, der paa de Tider havde Skolehus, og antagelig har denne Skole været som en Byskole, men om dens Historie og Tilværelse vides ikke noget nu, idet den for længst er nedlagt, og Skolehuset, der skal have ligget ved St. Olai Kirke, er ligeledes for mange Aar siden nedrevet.

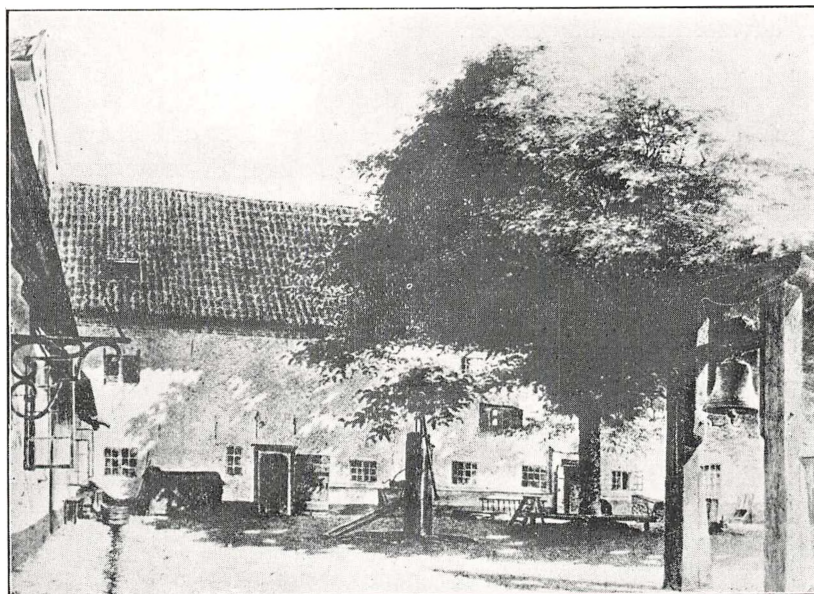
De saakaldte Lærde Skoler eller Latinskoler, som Helsingør højere Almenskole har sit Udspring fra, er alle i deres første Oprindelse udgaaet fra Kirken, idet vi her maa huske, at i Middelalderen var Kirken jo egentlig den eneste Stand, der sad inde med Lærdom; men først efter Reformationen er det, at der rundt om i Landet i de større Købstæder bliver oprettet Latinskoler. Som det er Læseren bekendt, foraarsagede Reformationen jo ret store Omvæltninger indenfor saavel kirkeligt som offentligt Liv, idet alle Kirker og disses Godser blev underlagt Kronen, denne skulde da til Gengæld udrede de forskellige Udgifter til Kirker og Skolers Drift.

Man ved ikke med Sikkerhed hvilken Dag, Helsingør Lærde Skole tog sin Begyndelse; men et ved man, at det var lige umiddelbart efter Reformationens Indførelse. Første Gang, vi offentlig ser noget om denne, er ved Kong Christian III's Gavebrev af 10 Maj 1541, i hvilket Kongen giver til Helsingør Hospital (her menes ikke Sygehus i egentlig Forstand, men et Slags Hjem for Syge og Fattige, der var oprettet ved og med almindelige Hospitalsfundatser) Vor Frue Kloster med tilhørende Ejendom og Jorder, og i dette Klosters Karmeliterhus tager da Skolen sin Begyndelse, og her forbliver den til Aaret 1807. Saaledes havde den Lærde Skole i over 250 Aar haft til Huse i det gamle Kloster. Vi minder her om, at saavel Hører som Disciple fik Underhold paa Skolen, og i Aaret 1686 finder vi, at der foruden Rector er 5 Hørere ansatte ved Helsingør Lærde Skole. I samme Aar finder vi dens Indtægter noteret som følger: Samlet Indtægt 402 Rd. 1 Mk. 4 Sk., exclusive det Skolen fik for Opvartning ved Ligbegængelse, som ifølge Reglement fra samme Tid viser os Datidens ejendommelige Skikke ved Begravelse af deres Kære. Saaledes blev der for en hel Skole med latinsk Sang betalt 10 Rd., for samme men med dansk Sang, 4 Rd. For en Lectie med dansk Sang 3 Mk. 8 Sk. For 2 Lectier og dansk Sang 1 Rd. 1 Mk., og endelig betaltes der for Eftersang 3 Mk. Ved Lectie forstaar man Klasse. Saaledes var det jo egentlig en hel god Indtægt Skolen havde ved disse Begravelsesceremonier. Af andre

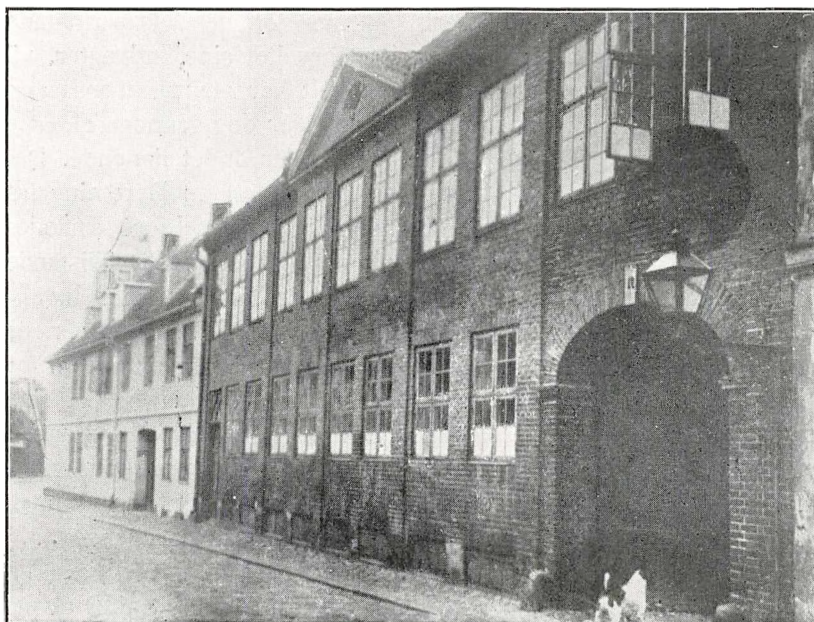
og ikke ringe Indtægter var Latinskoledrengenes Tiggeri, som man jo i den Tid betragtede som fuldstændig værende i sin Orden. Hvorledes Skolen har forvaltet sine Indtægter, vil her føre for vidt at skildre; men vi fristes til at tro, at man helt har glemt, at ogsaa en Klosterbygning af og til kunde trænge til lidt Reparation, ligesom der dog gennem Tiderne maatte anskaffes Nyerhvervelser i Form af Borde eller Bænke eller andet lignende. Det syntes dog, som om man her har været ganske blind, for det ses af en Beretning fra Aaret 1748, at der desværre er de jammerligste Forhold indenfor Skolens Indre, saaledes klager Rector: og findes der ikke i Kongens Riger nogen saa betænkelig Tilstande i nogen Skole ej heller vel lignende i Skolens Hørers Kammer, er Skolestuernes Inventarium elendig, da er i Sandhed ogsaa disse Kammeres Inventarium det længere nede i Klagen hedder det at denne Skole er saa ussel og fattig paa Inventarium for Lærerne, som jeg ikke tror, nogen Skole i begge Riger. Ingen Kollega her har til sine Kamre saa meget som en Ovn, endsiget et Sengested eller Bord ej heller Bænk; vi finder dog senere i denne Klage, at der ialt paa Skolen findes 2 gamle Ovne. Rector omskriver dem saaledes der findes 2 gamle Ovne, hvoraf den ene alt er over 100 Aar gammel, og den anden meget over 150 Aar, begge er de revnede farligen og hartad ubrugelige Ja saalunde var altsaa Forholdene dengang i vore saakaldte Lærde Skoler, mulig vil Læseren tænke: utrolig, men ak, saaledes var det, man kan ikke undlade at lade sine Tanker dvæle lidt ved Nutidens Skoler, hvad enten disse kaldes for Real- eller Borgerskoler, da er det jo Mønsterbygninger i Lighed med den lige omskrevne Skole, men det er jo Udviklingen i vort Land, der kræver dette.

Da der er gaaet omtrent 300 Aar efter Skolens Oprettelse, kommer der bedre Forhold ikke alene i den ydre Bygning, men ogsaa i det Indre. Man køber i 1806 Kammerherre Hauchs Ejendom i Kongensgade (nu No. 12). Han var Magistratens Præsident samt Kæmner ved Øresundstoldkammeret. Bygningen var kort forinden blevet opført, den købtes for 11.000 Rd., og Skolen blev da flyttet der hen i Aaret 1807. Dette nye Afsnit af Skolens Historie begynder under Rector, Professor Møllers Periode, nu gaar der atter et Spand af Aar, og der er forholdsvis stille om Skolen, men knapt forløber der $\frac{1}{4}$ Sekel, og der kommer ny Rector i Aaret 1826. Han hed Meisling. Under hans Rectorperiode er det, at der sker

det for Skolen saa sørgelige, at den ophæves. Meisling kom fra Slagelse Latinskole, og havde en af sine Elever med herop, nemlig Digteren H. C. Andersen. Vi ved jo, at det var ikke særlig gloriefyldte Maaneder, Digteren tilbragte her, og hertil kommer, at samme Meisling, der sikkert var en dygtig Person, havde sine Særheder, saaledes fortælles der, at han absolut ikke i de 25 Aar, han var her ved Skolen, vaskede sig. Han og H. C. Andersen enedes

Interiør fra Karmeliterhusets Gaard, i Baggrunden den Fløj,
hvor Fattigskolen var.

Latinskolen i Kongensgade.

sikkert ikke saa godt, det kneb meget for Rector at følge Digterens Tanker. Imidlertid ved vi, at Skolen stadig gaar tilbage fra 50 Elever til 3 Elever, og med dette ringe Antal Elever ophæves Skolen, efter mange og svære Møder, i Aaret 1839, ifølge den i Aaret 1838 udstedte kgl. Resolution, hvori det bestemmes at Helsingør og Nakskov samt Nyborg Latinskole skal nedlægges. I Aaret 1843 oprettes da Helsingør højere Realskole, og som saadan virker

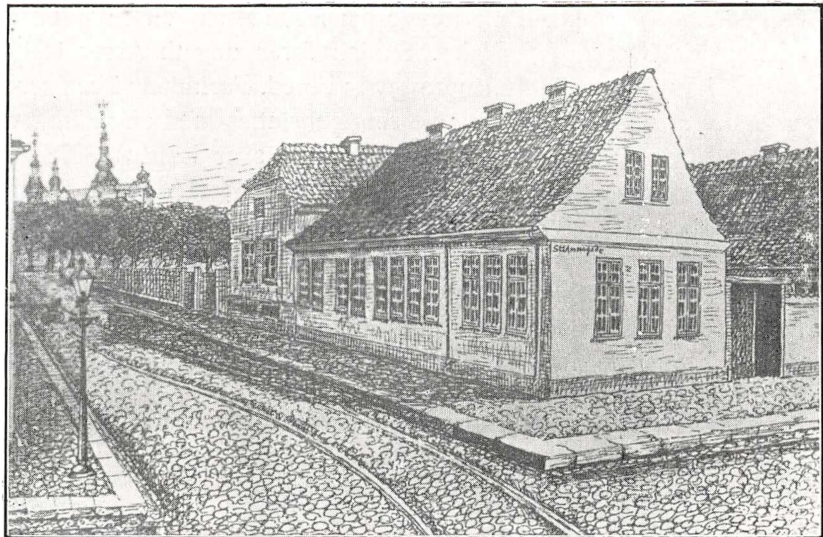
denne i den nysomtalte Skolebygning i Kongensgade, indtil Aaret 1883, da den omdannes til Helsingør Latin- og Realskole, stadig i det samme Hus, dog er der gennem Tiderne sket ikke saa faa Forbedringer samt enkelte Tilbygninger. I Slutningen af dette Aarhundrede lader da Helsingør Kommune Skolebygningen ved Kongevejen opføre, og i Aaret 1897 forlades Skolebygningen i Kongensgade, dennes Historie som Skole er da udløbet. Skolen paa Kongevejen er efter seneste Skoleform omdannet til Helsingør højere Almenskole. Bygningen ligger ved det gamle Banegaardsterræn, og saaledes anvendes den Dag i Dag den tidligere Stationsbygning som Bolig for Rector. Fra 1897 og til nu i vore Dage er der dog gentagne Gange sket Forandringer ved dette Bygningskompleks, idet det flere Gange er udvidet med Tilbygninger.

FATTIGSKOLEN, som var den anden Skole, Byen havde i forrige Tider, havde til Huse i Karmeliterklosteret, men i en anden Del end den før omskrevne. Denne Skole er saavidt vi kan skønne, først paabegyndt i Aaret 1841. Af historisk Interesse er at bemærke, at de Lokaler, hvor Skolen blev installeret, var de, der indtil Aaret 1750 blev kaldt Spindestuer for Mænd, Kvinder og Børn, altsaa har disse Spindestuer ligget lige op til Latinskolen. I dennes tidligere Lokale er der nu indrettet By-Museum.

ØRESUNDSTOLDKAMMERETS SKOLE er en anden Fattigskole, som engang har været i Byen. Den begyndte i Aaret 1786, og dens Midler kom fra Øresundstolden. Denne Skole, der ligesom Datidens Skoler nærmest var at betragte som Kostskole, havde dog kun faa Aar at leve i, idet den allerede i Aaret 1798 findes at være nedlagt. Dens Bygninger solgtes, medens dens Midler senere er kommet andre Skoler til Gode.

BORGERSKOLEN er af nyere Dato, dog kan denne se over et Sekel tilbage i sin Historie. Saavidt vi ved, oprettedes den ved den nye Skoleordning i Aaret 1820, men begyndte først som Skole i Aktiv Tjeneste i Aaret 1822. Vi finder dog Skolens forskellige Planer og Approbationer stadfæstede allerede i Aaret 1817. Skolen fik Lokaler i det før-omtalte Karmeliterhus, hvor før den Lærde Skole havde haft Sæde, man indrettede

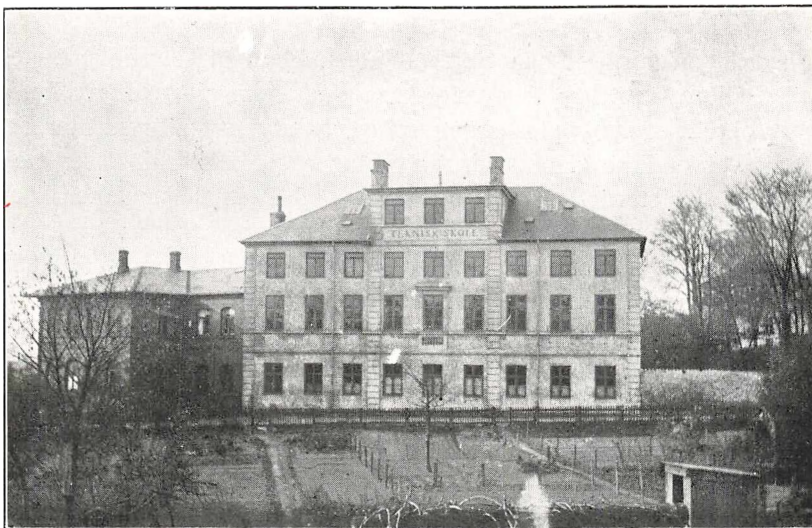
tre Klasseværelser for Drengene og to for Piger, disse to sidste var i den lange Klostergang. Her forbliver Skolen til helt op i Slutningen af forrige Aarhundrede, da der tages en anden Bygning i Brug for Borgerskolen. Denne laa paa Hjørnet af Lundegade og Kongensgade, og er nu nedrevet. Senere er jo hele Skolevæsenet betydelig forandret; saaledes ser vi nu i vore Dage de udmærkede Skolebygninger ved Lundegade og Marienlyst Alle, disse kaldes for Folkeskoler, og er opført af Helsingør Kommune.

Den gamle Skolebygning paa Hjørnet af Lundegade og Kongensgade.

PRIVATE SKOLER. I Lighed med andre Købstæder har Helsingør været belemret med et Utaal af private Skoler, hvilket vel nok i nogen Grad skyldtes dette, at man i forrige Tider ikke undslog sig for kort og godt at nægte Pigebørn Adgang til Skolerne. Disse mange private Skoler er dog Tid efter anden, ved Kommuneskolernes Modernisering, ophørt.

HELSINGØR TEKNISKE SKOLE er egentlig opstaaet ved den Trang, der var blandt vore unge Haandværkere til Opnaelse af almen Dannelse og Oplysning. Ogsaa her kom denne Trang frem i Aarene omkring 1800. Vi vil her i korte Træk fortælle om denne Skoles Stiftelse og videre Fremgang. Allerede i Aaret 1802 blev der af Konrektor H. Chr. Hansen oprettet en Søndagsskole for Haandværkere, saavel Lærlinge som Svende. Det var dog ikke nemt at faa denne Skole til at klare sig, men om det var Interessen det

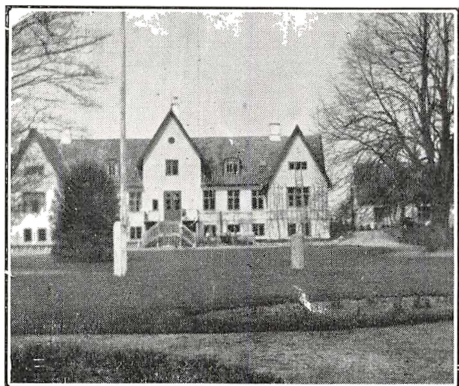

Helsingør Tekniske Skole.

skortede paa eller i Hovedsagen var økonomiske Grunde, skal vi her lade være usagt. Helt galt blev det i Aarene 1807—1814, i hvilke vi herhjemme blev inddraget i Krigen. Som vi ved, bragte denne Krig den saa sørgelige Statsbankerot, og Skolen maatte da lukke. Omkring Aaret 1820 opstaaer der atter Tanker om en Haandværkerskole og ved fælles Hjælp lykkes det at stifte en saadan,

der den 25 November 1825 kunde paabegynde sin Virksomhed i de af Karmeliterklosteret vederlagsfrit overladte Lokaler. Skolen fører dog til Aaret 1885 en ret omflakkende Tilværelse, idet den stadig flyttes fra Sted til Sted. Forinden vi begiver os til Skolebygningen sker der dette, at denne Søndagsskole sammensluttes med en af Industriforeningen i Aaret 1872 oprettet Aftenskole. Denne Sammenslutning sker i Aaret 1878, og nu opstaar Tanken om en egen Bygning. Skolen lader da i Aaret 1884 paabegynde Opførelsen af en Skolebygning i Lundegade. Den rivende Udvikling foraarsager, at man i Aaret 1896 maa udvide Skolen med en Tilbygning. Endelig sker der en sidste Begivenhed i den omflakkende Tilværelse, idet man i Aaret 1902 køber „Det kgl. privilegerede Skydeselskab“s Ejendom paa Sønder Strandvej, og lader denne indrette til Teknisk Skole. Vi forbavses ved at se, at denne Omforandring kostede noget over 65.000 Kr. Skolen er nu en god og moderne Skole af sin Art.

DEN INTERNATIONALE HØJSKOLE er den sidste Skole i den Række af saadanne Institutioner, som findes i Købstaden Helsingør. Den blev oprettet i Aaret 1921, som et Led i de Bestræbelser, Verdenskrigen har fremkaldt, for at bygge Bro mellem Nationerne. Skolen bygger paa de Traditioner, som er skabt af den grundtvigske Folke-

Den internationale Højskole.

højskole: den personlige Metode, individualistisk i Princip og etisk i Formaal. Den lægger Vægt paa det nøje Samkvem mellem Lærer og Elever og mellem Eleverne indbyrdes. Dens Timeplaner affattes saaledes efter Elevernes individuelle Evner og Tilbøjeligheder, saaledes at Eleverne ved Samraad med Forstanderen, kan følge de Undervisningstimer og Studiekredse, de særlig har Interesse for. Skolen begyndte under meget primitive Forhold paa en Gaard i Nærheden af Helsingør i særdeles naturskønne Omgivelser. Skolen har siden da udviklet sig jævnt. Om Sommeren har den ca. 60 Elever, og af disse er godt Halvdelen Danske, Resten af fremmed Nationalitet. Skolen har ogsaa

Vinterkursus, hvor Antallet af Elever er større, men her de udenlandske Elever i Mindretal. Til Skolen er knyttet en fast Lærerstab paa 6 Lærere. Udenfor den almindelige Skoleplan afholdes der internationale Feriekursus hver paa 14 Dage, disse besøges særlig af Lærere og Lærerinder.

Af de Nationer, der særlig og talrigest har besøgt Skolen gennem Aarene, nævnes Englændere, Tyskere og Danskere, der har dog været saa godt som alle Nationaliteter paa Skolen, men disse nævnte er de, der hyppigst kommer og er talrigest repræsenterede. Skolen har gennem Tiden erhvervet ikke alene bedre Bygninger og Udstyr i disse, men tillige Tilbygninger m. m. Hele det store Areal er jo vidunderligt i sin Beliggenhed, her er Plads for alt Slags Sport og lignende. Det Samvær der her findes er som et Led i en harmonisk Enhed mellem de mange Nationer, som er en Forudsætning for, at Folkene kan træde ind i Nationernes Forbund i den rette Aand.

Skolens Forstander er PETER MANNICHE.

PETER MANNICHE, Skoleforstander

f. 21 Oktober 1889 i Ølsted, S. af Lærer N. J. L. M. (død 1899) og Hustru Karen f. Jensen, g. 1924 med Emmy Louise M., D. af afdøde Tømmerhandler Karl Frederiksen og Hustru Karen f. Monrad. Student i Roskilde 1908, Lærereksamen fra Blaagaards Seminarium 1912, cand. mag. 1918, Forstander for Højskole og Studiekredsforeningen i København 1918—21, har skrevet: Samfundsreformatoren John Ruskin, 1918, sammen med Holger Begstrup og Hans Lund: The Folk High-Schools of Denmark and the Development of a Farming Community, 1926, Forstander for den internationale Folkehøjskole i Danmark siden 1921.

FODFOLKETS KORNETSKOLE, LØJTNANTSKOLE OG SOMMERKORPORALSKOLE paa Kronborg har sin Oprindelse fra Aaret 1887, men forinden vi omtaler disse Skoler, er det af almen Interesse, at se tilbage paa de Forhold, der før denne Tid gjorde sig gældende indenfor vor Hær, angaaende Officerernes Uddannelse. Vi vil her bringe enkelte Uddrag af det interessante Indlæg som Skolens nuværende Leder Hr. Oberstløjtnant V. O. HARREL, har overladt os.

Før den Tid, da der indførtes nogenlunde almindelig Værnepligt, blev Hærene, selv i Krigstid, ikke større, end at de Officerer som fandtes i de faste Rammer, var tilstrækkelige. Selve Begrebet værnepligtig Officer (Reserveofficerer) er kun ca. 100 Aar gammelt.

Det første Spor, til denne Kategori her i Danmark, finder vi i de Forordninger, der udstedtes den 15 Februar 1808, angaaende Befalingsmænd for Kystmilitsen, der skulde kommanderes af „Amtmændene, Greverne og Baronerne“ i de paagældende Distrikter, og Officererne i Borgervæbningerne og andre Korps, der paa de Tider eksisterede i København og Provinsbyerne og var bestemte til lokalt Forsvar. Disse Byers Borgere havde Værnepligt i disse Korps og deres Officerer var i egentlig Forstand værnepligtige Officerer og i de Korps (f. Eks. Københavns Borgervæbning, Livkorpset [Studerterne m. fl.]) hvor der ligefrem skulde tages en Eksamen for at blive Officer, har vi de første Spirer til Skolen for værnepligtige Officerer her i Landet.

Ved Hærloven af 1842 deltes Hæren i Krigsreserve og Forstærkning, og for at bringe Udgifterne ned indenfor Hæren vilde man besætte en Del af Officerspladserne med Volontører. At det var Statens alvorlige Mening at spare ved at skaffe sig Officerer ad den Vej, ser man af, at man i Planen af 1842 forgæves maa søge efter nogen Lønning eller andet Tilbud om Begunstigelser af nogen Art til Reserveofficerer. Ikke desmindre betragtedes Udnævnelsen til Reserveofficer mere som Naade, der vistest Vedkommende, end som et Offer, der af den Udnævnte bragtes Staten. Volontørerne skulde tjene som Underofficerer i 3 Maaneder paa egen Bekostning, og vilde de være Officerer, skulde de indgive Ansøgning vedlagt mange Attester baade om dit og dat, moralsk Vandel, Dannelse m. m. Ansøgeren skulde underkaste sig Officerskorpsets Bedømmelse, selv ekvipere sig og sørge for sit Underhold i den Tid, Tjenesten varede, alt uden Lønning. Vilde Vedkommende avancere, var det en Tjeneste paa 2 Aar.

Planen var jo unægtelig billig for Staten, men ved Aaret 1848 stod man med kun 8 Officerer fremgaaet ad denne Vej, og ved Krigens Udbrud maatte man hurtigst muligt oprette særlige Kursus til Uddannelse af frivillige Officersaspiranter, der nu meldte sig i stort Tal.

I Aaret 1860 faar man endelig en ny og mere rationel Bestemmelse for Uddannelse af Reserveofficerer. Aspiranter faar nu 8 Maaneders Uddannelse, bliver lønnede og faar ved Udnævnelsen til Officerer, Udrustningshjælp og Officersgage i Tjenestetiden. Hertil kom, hvad der var det vigtigste, de fik fortrinnsvis Adgang til en Række Embeder og Bestillinger i Told-, Post- og Telegrafvæsenet. Der oprettedes Skoler i København og Helsingør, saa daværende Skole i Helsingør er Moderskolen til den nuværende.

Ved Hærloven af 1867 bestemtes det, med den almindelige Værnepligt, ens for alle, at Sekondløjtnantsklassen fremtidig udelukkende skulde bestaa af Værnepligtige, og at man, for at blive Befalingsmand i Hæren, først skulde have været Menig og samtidig den Ordning, at man kunde tvinges til at blive værnepligtig Befalingsmand.

De nye værnepligtige Officerer fik en meget lang Uddannelse, det varede 2½ Aar, inden Udnævnelsen til Sekondløjtnant fandt Sted. Ved Hærloven af 1880 nedsattes denne Tid til 18 Maaneder, heraf 6 Maaneder som Rekrut, 6 Maaneder paa Sekondløjtnantsskolen og 6 Maaneder som Lærer paa Rekrutskolen med Underkorporalsgrad.

Uddannelsen fandt Sted ved Regimenterne, hvad der i mange Henseender var utilfredsstillende, og ved kgl. Anordning af 16 September 1887 bestemtes det, at Uddannelsen

af Sekondløjtnantselever fremtidig skulde ske i en for hele Infanteriet fælles Sekondløjtnantskole paa Kronborg, der var underlagt Generalinspektøren for Fodfolket, altsaa om-trent som Ordningen af 1861.

Denne Skole, med en samlet Undervisning indenfor de forskellige militære Fag, var naturligvis et mægtigt Plus. Uddannelsen havde som Maal at gøre Eleverne egnede til Delingsførere, og her var den praktiske Uddannelse Hovedsagen. For at kunne optages paa Skolen krævedes der visse Eksaminer, der skulde sikre Elevernes Dannelse og Dygtighed i Rekruttiden.

I Hovedsagen er den ydre Ramme om Skolen bevaret i de nu 50 Aar, der er gaaet, siden dens Oprettelse, og omend Maalet for Uddannelsen er forblevet den samme, er mere moderne Undervisningsmetoder og Undervisningsmidler naturligvis efterhaanden indført.

Skolen har i de 43 Aar, den har eksisteret, haft følgende 10 Chefer, der indtil Aaret 1910 kaldtes for Forstandere.

Kaptain C. H. C. Baggesen fra 5 Oktober 1887 til 31 Juli 1891 (senere Oberst), Kaptain O. Faurschou fra 1 August 1891 til 31 Juli 1896 (senere Oberstløjtnant), Kaptain L. L. Lohff fra 1 August 1896 til 8 April 1899 (senere Oberstløjtnant), Kaptain B. R. H. Fog fra 9 April 1899 til 30 Marts 1906 (senere Oberst), Kaptain I. Jørgensen fra 31 Marts 1906 til 5 December 1909 (senere Oberst og Direktør i Krigsministeriet), Kaptain J. W. Jantzen fra 6 December 1909 til 14 August 1910 (senere Oberstløjtnant), Kaptain H. C. Hansen fra 15 August 1910 til 20 Juli 1914 (senere Oberst), A. Greve Molkte fra 21 Juli 1914 til 30 November 1919 (senere Oberstløjtnant og Chef for Grænsegendarmen-riet), Kaptain O. Berg fra 1 December 1919 til 15 Oktober 1928 (senere Oberstløjtnant), Oberstløjtnant V. O. HARREL siden 16 Oktober 1928.

VIGGO OSCAR HARREL, Oberstløjtnant i Fodfolket,

R. af D., DM., MT., Kfh., p.p.

Udenlandske Ordener B.L. 5, F.H.R. 3, F.Æ.L. 5, F. Instr. publ., F.M.R. 3, I.Kr. 4, N.O.N. 4, R.r.K. 1, S.Sv. 3.

f. 5 Februar 1882 i København, S. af Partikulier Rasmus H. og Hustru Karen f. Hansen, g. 1911 med Inger Marie Haas, D. af Grosserer Peter H. og Hustru Petrea f. Børresen. Sekondløjtnant 1902, Premierløjtnant 1902, Lærer ved Sekondløjtnantskolen 1909—12, Kaptain ved 1 Regiment fra 1915—19 og 1927—28, Kommandanten i Københavns Stab fra 1919—27, Chef for Akademisk Skyttekorps fra 1922—28, Chef for Fodfolkets Kornetskole og Løjtnantskole samt Garnisonskommandant i Helsingør fra 1928, Oberstløjtnant 1929.

ØRESUNDSTOLDEN, der i mere end 400 Aar beherskede Sundet og bragte Guldstrømmen ind over Landet og gav Helsingør sine saa glørværdige Tider, hvor Rigdom og gode Aar bragte store Handelsfirmaer og fornemme Huse til Byen, medførte Opførelsen af større Bygninger, af hvilke vi nu i vore Dage kun har enkelte Rester fra dens første Tid tilbage. Vi minder her om de nys fremdragne Rester fra det gamle „Krogen Slot“. Selve Øresundstoldens Historie, der strækker sig fra Aaret 1426 og til Midten af det forrige Aarhundrede, er af en saa righoldig og mangesidet Karakter, at det her i blot nogenlunde klare Træk vil være svært at fremskaffe et let overskueligt Billede af den over 400-aarige lange Periode indenfor Byens og Landets Historie. Det være dog her sagt, at vi væsentligt maa holde os til Købstaden Helsingør, som jo i første Række nød godt af denne Told. Gentagende Gange nævner vi Øresundstolden og nogle af dens Goder, som kom Byen og dens Indbyggere til Gode.

Hansestæderne førte, før Sundtolden, en meget stor og udbredt Handel paa Danmark, ja paa hele Riget, som dengang bestod af de tre Lande Danmark, Norge og Sverrig.

Kong Erik (Erik af Pommern) arbejdede paa at befri Riget for det Tryk, som Hansestæderne lagde paa dets Handel og Skibsfart. Hvad nyttede det, at man havde givet Landets egne Byer og disses Borgere Privilegier, naar Hansestæderne, ifølge deres Privilegier, havde fri Ret til at handle overalt i Riget. I Aaret 1423 fremlagde Kongen, for Rigets Raad, ikke alene Planer om at befri Landet for dette af Hansestæderne uundgaelige Tryk og disses urimelige Privilegier, men ogsaa Planer om at forhøje sine Indtægter ved og af Sundet. Man havde haabet at opnaa dette ad fredelig Vej, men Nej, i Aaret 1427 angriber Hansestæderne København. Kong Erik sejrede, og vi tør vel nok sige, at her begynder Sundtoldens Historie, men hvad Aar den er opstaaet vides ikke.

Kong Erik havde i Aarene 1413—19 med Forkærlighed taget sig af Landskrona, Malmø, Helsingborg og København og paabegyndte nu sit Bygningsværk „Krogen“ (Kronborg) som da i de kommende 4 Aarhundreder stod som Sundets Vogter, parat til at forsvare og kræve Landets Told. Ikke alene til dette Formaal, men ogsaa til at overvaage, de paa de Tider saa ofte forekommende Sørøvere, og hertil kom, at man ogsaa til Stadighed havde stort Besvær med Lybækkerne og Hollænderne. I Helhed var det jo efterhaanden, som Tiderne skabte større og mere fremkommelige Sejlbaade, sværere og sværere at passe paa Sundet, her var jo en stadig Trafik af saa godt som alle Nationaliteter.

I Aarene fra 1436 til 1448 syntes det, som om Hansestæderne har været fritagne for denne Told. Begrundelsen ses deri, at Hansestæderne har været Erik af Pommern behjælpelig som en Art Mægler overfor Svenskerne. Toldsatsen har dog gennem Tiderne været højst forskellig. Oprindeligt betaltes der for hvert Skib, der passerede Sundet, 1 Nobel (omtrent 16 Kr.) uanset om dette var et mindre eller større Fartøj. Senere omordnedes dette til forskellige Sats, alt efter Skibets Størrelse. Senere endnu, vel nok paa Chr. II' Tid, forandredes dette til en fast Takst, for hver Læster, som Skibet havde om Bord. Paa Chr. III' Tid var der en hel Del forskellige Nationers Skibe, der var toldfri, naar de ikke medførte fremmed Gods. Blandt disse var Skibe fra Stæderne Hamborg, Lybæk, Rostok m. m. Fælles for alle Skibe var Saltafgiften samt Vinafgiften, ligeledes maatte de alle betale de saakaldte Skrивerpenge og Fyrpenge. Ved sidstnævnte Ordning sker der nogle Undtagelser; saaledes bliver Nederlænderne fritagne for denne Afgift indtil Aaret 1647, da de maa betale ekstra Fyrpenge, men til Gengæld skulde Staten da sørge for at alle Fyr brændte forsvarligen. Peder Okse er vistnok den, der faar indført de saakaldte Lastepenge, der medførte betydelige Stigninger i Toldens Kasse. Et Vidnesbyrd om hvilken Magtstilling Danmark indtog i de Dage, kan fremføres ved, at det var befalet alle Sejlene at stryge Topsejlet, naar disse passerede Kronborg.

Øresundstolden blev hurtig en Institution, der bragte store Rigdomme til Landet, og dens Magt var ikke saadan at kue. Dens Embedsmænd var blandt Byens førende. Vi har omtalt, at samme Told-

En af de ældste Toldbygninger.

Øresundstoldkammeret omkring 1820.

værk, der naaede længere ud i Vandet, end Øresundstoldens Bolværker. Gennem Tiderne har den haft Bygninger forskellige Steder, som f. Eks. for Enden af Stengade, hvor der nu er opstillet en Løve, her har forhen ligget en lille Bygning, som var Øresundstoldens Kontorer. Denne afløstes dog snart af den store og pompøse Bygning, der laa helt nede ved Vandet. Paa Pladsen lige efter det Hus, hvor nu det franske Konsulat er, mellem dette og Toldbygningen, var et smalt Stræde; her opførtes i Aaret 1740 en ny Toldbygning, som Afløser af den tidligere Toldbod, der ikke længere var tidssvarende. Den blev nedrevet i Aaret 1860. Den var en statelig Bygning i Barokstil med store og pragtfulde Sale. Embedsmændene havde herfra en udmærket Oversigt over Sundet. Øresundstoldens sidste Aar fremviser ikke slet saa glørværdige Minder, og ved dennes fuldstændige Op-hævelse overgik denne saa gloriefyldte Sundtoldtid i Mindernes Række. Vi vil nu i denne Forbindelse forsøge at give enkelte Oplysninger om de forskellige Tider indenfor Toldvæsenet.

HELSINGØR TOLDVÆSEN tager vi nu under en kort Beskrivelse, og lader da Øresundstolden helt ude af Betragtning. Den Told, vi nu omtaler, er den, der har sit Udspring fra vore Accisetider og Consumptionstider, som vi maa sige, har fulgt Købstæderne lige fra Arilds Tid. Kong Chr. V udsteder i 1672 en Forordning, dateret 22 Novbr., hvorved Consumptionsafgiften oprettedes, denne var dog kun beregnet for vore Købstæder. Helsingør var tidligere omgivet af Mure, saaledes at ingen kunde komme ind i Byen uden gennem Byportene. Ved disse Porte var da Acciseboderne. Helsingør har en saadan Vagt-bod liggende paa Stengade, denne var tidligere en af Hovedvagterne for Acciseopkrævningen. I sin første Oprindelse var den saaledes, at der foran den var en Slags Svålegang, hvor Consumptionsmændene kunde spadsere frem og tilbage under Skyggen af Taget, og have et vaagent Øje over Gaden og Porten og paase, at ingen slap uantastet ind.

Helsingør fik, saavidt vides, allerede paa Kong Hans Tid, Ordre til at befæste Byen, enten med Grøfter eller anden Befæstning, saa ikke Fjenden kunde komme anmasende ind i Byen. Denne middelalderlige Bymur, om man tør kalde den saa, blev dog allerede ødelagt under Grevens Fejde. Fra da af og indtil Fr. II's Tid er Byen aaben, men i Aaret 1585 gør Kongen Forberedelser til at opføre en Bymur om Helsingør. Det synes dog, som om dette ikke er blevet til stort andet end et Plankeværk, derimod blev der bygget 4 By-porte med Taarne og svære Egetræsporte. 1616 paabegynder Kong Chr. IV Bygningen af

etat ofte var behjæl-pelig ved Forbedrin-ger af Byens Kaar, saaledes ved Syge-huset, der oprettedes af Øresundstolden, Friskolen for fattige Børn m. flere. Den vidste imidlertid og-saa strængt at over-vaage sine Rettighe-der, saaledes at ingen kom disse for nær. Havnen var dens Virkefeldt, og her var den alt dominerende. Ingen maatte have Baadebro eller Bol-

en Bymur, der opførtes af Sten, men denne opførtes vistnok kun paa Syd- og Nordsiden af Byen og blev sammenbygget med den Mur, som i 1608 var opstillet omkring Lunde- have, Kongens Lysthave. Vi ser nu i vore Dage Rester af denne Mur ude ved Marienlyst. Disse Mure var egentlig opførte som Værn og til Forsvar, og ikke af Hensyn til Con- sumtionen, der jo er af yngre Dato.

Consumtionen var overdraget en Consumtionsforvalter, der havde den i Forpagtning. Vi vil oprulle et Billede fra Aaret 1687, der viser hvorledes det stod til med Byens Mure og dens Consumtion paa nævnte Tidspunkt. Her klager Consumtionsforvalteren over de sørgelige Tilstande, der findes i Byen. Han fremhæver at denne meget aftager og forarmes, dertil at den ikke forsvarligen er indhegnet; saaledes er det muligt ad andre Veje at ind- smugle Varer i Byen, og at hans Consumtion lider stort Tab derved. Vi faar af samme Forvalter et særdeles godt Indtryk af, hvorledes det forholder sig med Byens Mure og Porte paa den Tid. Han skriver: „Svingelporten er nedfalden, og det er ikke til at formaa Byens Raad til at lade en anden opsætte, men dette har sat en Bom, der er saa ringe, at selv Svin, Faar og Lam kan drives igennem. Porten ved Ny Kirkegaard er ganske borte, saa her er snart alfar Vej“. Det maa dog sikkert have været et ikke saa ringe Embede at være Consumtionsforvalter. Der findes i Følge den Opfordring, der fra Staten udgik til vore Købstæder og Kommuner om Laan i rentebærende Obligationer, at Staten forlangte 10.000 Rd. af Helsingør By. Dette Laan var en Følge af de store Rustninger til 7 Aars Krigen, og Opfordringen er dateret 1760. Magistraten i Helsingør henvendte sig da til Byens mest formuende Mænd, og blandt disse fandtes daværende Consumtionsforvalter Reuss.

I Aaret 1711 tildeles der Byen Frihed for al Consumtionsafgift indtil videre. Det var under Pesten, og man søgte herved at bøde lidt paa de triste og svære Tider. Men ak, det gode varer ikke længe, allerede den 8 Januar næste Aar indføres atter de gamle Con- sumtionsafgifter, og der gives Jesper Olpius, Passskriver ved Øresunds Toldkammer, Inspek- tion med sammes Oppebærelse. Det første han foretager sig er at klage over Byens Ind- hegning, der er i en slet Forfatning, og han fordrer samme istandsat. Magistraten henviser til Assessor Arentzen, der havde haft Consumtionen i Forpagtning fra Aarene 1701—1711, og som havde overtaget Indhegningens Vedligeholdelse imod en nærmere fastsat Godt- gørelse. Arentzen vilde imidlertid ikke betale, og der kommer nu en langvarig Retssag deraf. Collegiet giver da Olpius Befaling til at lade Byindhegningen istandsætte paa Byens Regning. I Aaret 1725 er Consumtionen forpagtet til Thorben Statz, med hvem Magistraten opretter en Kontrakt, hvorved han forpligter sig at vedligeholde Byens Indhegning og gøre dette i forsvarligen Stand for en Betaling af 50 Rd. Denne Kontrakt er gældende i 3 Aar. I Aaret 1760 finder vi noteret, at Consumtionsafgiften paa 1 Td. Sæd var 14 Mk., naar det skulde forbruges til Brændevin. Men som Aarene svandt, blev vist det Embede, at være Consumtionsforvalter for Kongen, et ringere og mindre indtægtsgivende Embede, end det tidligere var. Regeringen fastsatte nu saa store Beløb i Afgift, at ingen turde binde an med Embedet. Vi finder saaledes, at der ikke indkommer noget Tilbud om Forpagtningen for 3-Aaret 1773—76. Regeringen tilbyder da, under Skrivelse af 7 September 1772, Magistraten, eller enkelte eller flere af dens Medlemmer, i Forening med Byens Borgere at overtage denne Forpagtning for 11.350 Rd. aarlig. Raadstuemødet resulterede i, at ingen vilde have denne Forpagtning. Efter nogle Dages Forløb indgaar der et Tilbud fra 16 Borgere, at de i Forening vil overtage Forpagtningen, men de stillede saadanne ekstra Fordringer, at Staten ikke vilde gaa med til dette. Samme Aar den 11 November afholdes der da Auktion over Consumtionsafgiften i Helsingør, og højstbydende blev Købmand Carstens Meulengracht, med 12.010 Rd. Den 15 Oktober 1778 udgaar der fra Regeringen en Forordning om, at den selv ønsker at overtage Consumtionen. Regeringen forlanger da gennem Stiftamtmanden en Fortegnelse af Helsingør Magistrat over Byens Consumtionsboder med samtlige deres Inventar. Vi ser heraf hvor disse Porte laa i nævnte Aar nemlig, Svingelport, Strand- eller

Toldbodport, Ny Kirkegaardsport, Røde Mølle og endelig Mølløen. Boder og Kontorer var lejede af Forpagteren, Portene tilhørte Byen og Inventaret var Forpagterens. Dette vurderedes af ham til 39 Rd.

Nu er det Staten, der har Forpagtningen indtil Aaret 1850, da saavel Byporte som Afgiften helt ophævedes. Vi har nu om end i spredte Træk gengivet enkelte Billeder fra Consumptionstidens første indtil dens sidste Dage og derved samtidig givet vore Læsere et Indblik i Byens, ja i samtlige Købstæders Forhold indenfor denne Art af Bylivet. Der rørte sig jo ved de gamle Bymure et rigt og mangefarvet Liv, i Særdeleshed naar Bønderne skulde til Torvs med deres Varer, og alle skulde ind ad den samme Port.

Den nuværende Toldbygning ligger ved Havnepladsen og er opført i Aaret 1901. Paa noget af dens Grund laa den forrige Toldbod, der var et lille historisk Hus, der forhen havde været Gæstgivergaard eller Ølbod. Ved Færgelejet har Toldvæsenet sit Visitations Hus, og her findes tillige Kontorer for Statspolitiet.

Toldinspektør er NIELS M. CHRISTENSEN, R. af D., Toldkasserer er JENS MØLLER, R. af D., Toldkontrolører er E. WEHMEYER og PETER PECHEUR, Toldpakhusformand er CHR. HAMMER.

NIELS CHR. MARIUS CHRISTENSEN, Toldinspektør, R. af D.

f. 10 December 1864 i Viborg, g. 1888 med Dagmar Eskildsen. Ansat ved Toldvæsenet 1877, siden 1923 Toldinspektør i Helsingør.

JENS VRIGSTED MØLLER,
Toldkasserer

f. 21 December 1861 paa Øen Egholm, S. af Proprietær O. M. og Hustru Cicel f. Nielsen, ugift. Ansat som Kontorist ved Toldvæsenet i Skelskør 1880, privat Fuldmægtig hos Toldforvalteren i Aarhus 1883, ansat ved Københavns Toldvæsen Revisionen 1884, Fuldmægtig 1903, Toldkasserer i Helsingør 1914.

PETER SØRENSEN PECHEUR,
Toldkontrolør

f. 27 Februar 1873 i Tem ved Silkeborg, S. af Smedemester Iver Sørensen og Hustru Maren f. Pedersdatter, g. 1903 med Fanny Emalia Carstens. Ansat 1890 ved Toldvæsenet som Kontorist, 1896 Løjtnant, 1902 Assistent i Struer, 1905 Assistent i København, 1919 Kontrolør i Slagelse, siden 1923 Kontrolør i Helsingør.

EMANUEL CHRISTOFFER WEHMEYER,
Toldkontrolør

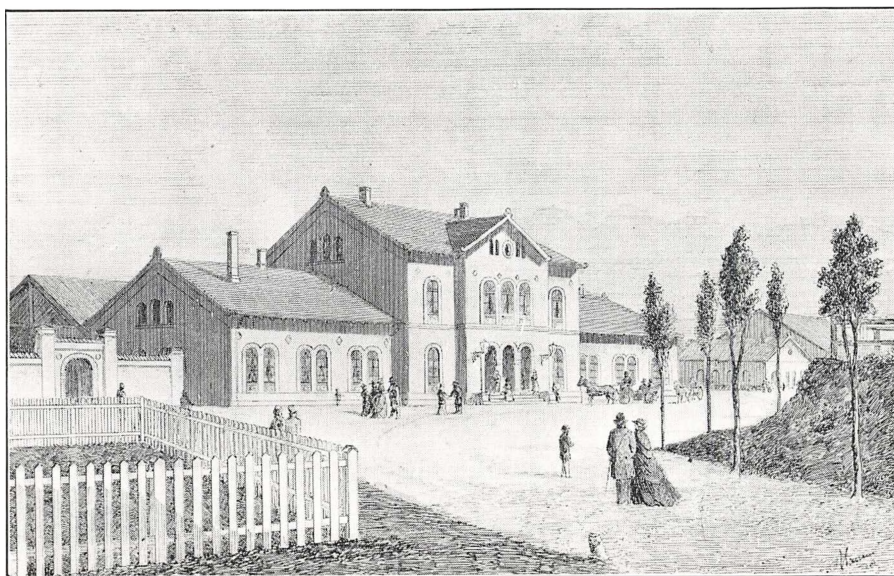
f. 13 Marts 1873 i Vejle, S. af Vinhandler W. W. og Hustru Julie f. Juhler, g. 1910 med Mimi Kjær. Ansat ved Toldvæsenet 1888 som Kontorist i København, Assistent 1900 i Frederikshavn, Assistent 1902 i København, Assistent 1907 i Thisted, Assistent 1911 i Esbjerg, Assistent 1917 i København, kgl. Bestalling 1908, Kontrolør i Gedser 1922 siden 1924 Kontrolør i Helsingør.

CHRISTIAN PHILLIP HAMMER,
Toldpakhusformand

f. 30 Marts 1868 i Helsingør, S. af Arbejdsmand E. V. H. og Hustru Ane f. Larsen, g. første Gang med Sofie Petersen (død 1896), g. anden Gang 1899 med Anna Marie Petersen. Ansat ved Helsingør Toldsted 1891 som Toldbuddrager, 1904 Formand for Draggerselskabet, 1915 statsansat som Toldpakhusmester i Helsingør.

STATSJERNBANEN SAMT ØRESUNDSFARTEN, der jo i eet danner Samfærdselsmidlerne mellem Byer og Lande nu i vore Dage, vil vi i nedenstaaende Linier forsøge at skildre i korte Træk saaledes, som disse Institutioner har udviklet sig gennem Tiderne. Vi har under Hillerød Købstad kort fortalt om Jernbanens Anlæggelse og vil derfor undlade denne Gentagelse her, men henvise til dette Afsnit under Hillerød By. Vi vil nu i Korthed dvæle ved forrige Tiders Samfærdselsmidler, hvad enten disse var paa Land eller paa Vand. Som det er vore Læsere bekendt fra andre Afsnit om Helsingør By, var denne i længst forsvundne Tider, i Lighed med vore andre Købstæder, omgærdet af Bymure, der for Helsingørs Vedkommende gik helt ned til Stranden og senere til Havnen, som jo var Samlingsstedet for al Trafik, saavel Udførsel som Indførsel. Trafikken paa Vandet var paa de Tider overladt det saakaldte Færgelav, og før dettes Oprettelse var det Færgemænd, der havde denne Indtægtskilde. Disse Færgemænd har lige fra de tidligste Tider i Byens Historie betydet og haft en ikke saa lille Plads. Det betød meget at have gode Overfærdselsmidler over Sundet, og disse kom sikkert ogsaa ofte til Nytte ved

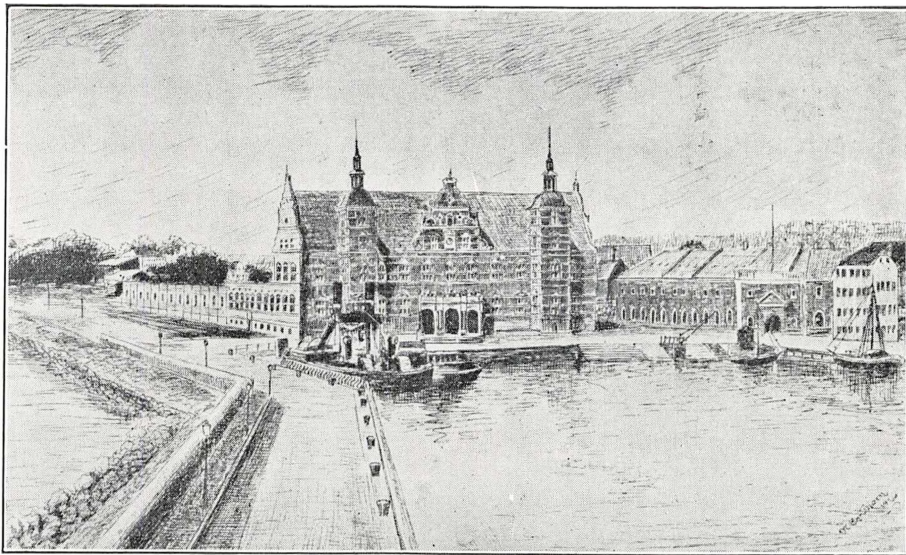

Helsingørs første Banegaard.

Øresundstolden. Første Gang vi ser disse Færgemænd benævnt under et Lav, er i Aaret 1685, idet de den 12 Maj fik deres første „Laugsartikler“. Lavet bestod paa dette Tidspunkt af 100 Færgemænd, hvilket var et ikke ringe Tal paa de Tider. Lavet havde dog ikke, som man maaske vilde tro, saa gode Tider, idet det ofte var udsat for haard og næsten umenneskelig Kritik, men man maa vel ogsaa sige, at Færgemændene ikke alle var lige saa gode, som de burde være. Det Utaal af Retssager, der er ført med disse, bærer Vidende herom. Saaledes ser vi, at der i Aaret 1689, i en Beretning til Amtmanden under Dato 29 August, klages over, at der er for faa Færgemænd, idet der, grundet paa den store Trafik, stadig mangler Folk og Fartøjer til de fremmede og forbisejlende Skibes Afbenyttelse. Denne Klage undskyldes med, at mange Folk er afgaaet til Hæren til Flaadens Brug, og en stor Del findes optaget af Requisition til kongelig Tjeneste ved de kgl. Kornmagasiner ved Ud- og Indskibning.

Det har dog sikkert ikke været noget misundelsesværdigt Arbejde at være Færgemand. Saaledes ses af en Klage fra Færgemand Lars Ejlersen, indgivet den 8 Maj 1702, følgende: „vi faa saaledes kun 3 Skilling for at sætte et Menneske i Land fra et Skib, saa det er jo ikke at undres over, at flere Færgemænd og Færgekare tog Hyre i Sundet paa ankomne

hollandske Orlogsskibe“. Paa det Tidspunkt fandtes i Byen ikke et ordentlig Skib til at fare paa Udlandet med. I Aaret 1704 ejede Byen kun 12 mindre Fartøjer, fra 1—8 Læsters Drægtighed. De svære Aar fra Pestens Dage havde sat sit Præg paa Byen for lange Tider, og saaledes ogsaa paa Færgemateriellet. Dette bestod i Aaret 1746 af nogle faa Yachter paa 1—2—4 Læsters Drægtighed og alle byggede i Byen. Det hedder dog i en senere Beskrivelse, at de ikke med Rette kan bære Navn af Skibe. Det maa antages, at Færgelavets Materiale var lige saa ringe, dog ser vi ved Kongebesøget den 16 August 1766, at samme Lav stillede med 17 store Fartøjer, med tilhørende Bugserbaade og ca. 50 Robaade, til Raadighed ved Overfarten over Sundet af de kgl. Bagager, og saa vidt vides ejedes disse Fartøjer af Færgemændene. Det samlede Materiale indenfor Lavet noteres i 1789 at være: 22 Færgebaade, 84 Robaade og 46 to Mands Joller, og det synes, som om disse ejedes af 13 Færgemænd. Det kunde saaledes se ud, som om Lavet paa det Tidspunkt kun talte 13 Medlemmer, hvortil kom en stor Del Færgekarte.

Helsingørs nuværende Stationsbygning.

Saaledes er da Forholdene gennem flere Aarhundreder, ja lige op til det 19 Aarhundrede. Vi behøver ikke at komme mere end trekvart Sekel tilbage i Tiden, før vi møder Færgelavet. Paa Landjorden var det Vognmændene, der herskede naar det gjalt Trafik og Samfærdsel, mellem Byerne. Hertil kom den faste Deligence, der jo væsentlig besørgede Post- og finere Persontransport, og ikke at forglemme, at langt den overvejende Del af Befolkningen vandrede paa sine Ben, trods Vej og Vejlængde. Disse Vognmænd havde ogsaa deres eget Lav og vaagede nøje over, at ingen greb ind i deres Næring. Naar vi uvilkaarlig tænker paa vore Veje, saaledes som de findes i vort Aarhundrede, kan der, muligen i Forhold til den Trafik der er paa disse, rettes Klage over dem, men i Sammenligning med Vejene i forrige Aarhundrede, er vore nuværende Veje og Gader upaaklagelige. Vi tænker her særlig paa Helsingør Kommunes Veje og Gader, der i de sidste 25 Aar er saa moderniserede, som tænkes kan. Dog saaledes er det jo gaaet i de fleste af vore Købstæder.

Dampmaskinens Opfindelse og dermed Lokomotivets Indførelse og Jernbanernes Anlæggelse har vi jo tidligere beskrevet og vil derfor indskrænke os til her at gengive den Befaling, der udstedtes i Anledning af Banens Aabning. Vi vil dog forinden bemærke, at paa de Tider, da Banen anlagdes, herskede der stor Spænding, idet man var ganske

CIRCULAIRE

Til OVERMASKINMESTEREN
„ BANEINGENIEUREN
„ DRIFTSINSPECTEUREN
„ PREMIERLIEUTENANT HOSKJÆR
„ LIEUTENANT LIND
„ SAMTLIGE STATIONER
„ TOGPERSONALET

Følgende Tog skulle afgaa til Helsingør forinden Driftens Begyndelse: Fredag den 3die d. M. Kl. 1 Eftermiddag til Helsingør, Retur Aften Kl. 8. Mandag den 6te d. M. Kl. 10 Formiddag til Helsingør, Retur om Eftermiddagen.

Onsdagen den 8 Juni d. A. vil den festlige Aabning af Jernbanen fra København til Helsingør finde Sted i Overværelse af Deres Majestæter Kongen og Dronningen.

Et Extratog afgaar til Helsingør Kl. 8 Formiddag og forbliver i Helsingør indtil den 9de d. M., da det retournerer som Persontog.

Festtoget er bestemt til afgaae fra Klampenborgstationen paa Københavns nye Banegaard Kl. 11¹/₂. Da det er uvist, hvorvidt det vil komme til at afgaae præcist, og hvorvidt det vil kunne passere Lyngby Station forinden Afgangstiden for det ordinaire Tog derfra Kl. 12 Middag, skal dette Tog bemeldte Dag først afgaae til København Kl. 1 Eftm. I ethvert Fald skal dette Tog rangeres paa 2det Spor, at Hovedsporet er frit for Festtoget, og tilbageholdes paa Lyngby Station indtil Festtoget er ankommet.

Det vil afhænge af Hs. Majestæt Kongens nærmere Bestemmelse, ved hvilke Stationer Festtoget skal standse, men det antages ikkun at ville holde ved Lyngby, Holte, Hillerød og Fredensborg Stationer. Imidlertid skal alt være i Orden paa samtlige Stationer til Togets Modtagelse.

Stationsbygningerne og den indre afhegnede Deel af Banegaardene skulle holdes afspærrede for alle Uvedkommende, og ingen andre gives Adgang hertil end berettigede Autoriteter og de, der er forsynede med de af Bestyrelsen udstedte Indbydelseskort til Festen. Stationsforstanderne skulle henvende sig til Stedernes Politimestre med Anmodning om Assistance til Opnaaelse af dette Formaal og ere bemyndigede til paa Selskabets Regning at leje det Extramandskab, som er fornødent i denne Anledning.

Det Ydre af Stationsbygningerne skal paa passende Maade smykkes med Grønt, Flag og deslige. Stationsforstanderne bemyndiges til at afholde de i denne Anledning fornødne Udgifter af Selskabets Kasse.

Tiden, da Toget vil returnere, kan ikke nøje bestemmes, men antages at ville blive Kl. 7—9 Eftm. Det er ikke sandsynligt, at Toget paa Retouren vil standse andre Steder, end hvor det maatte være fornødent at lade Maskinen indtage Vand, nemlig ved Hillerød eller Holte Station, men samtlige Stationer skulle dog holdes belyste og i Orden til at modtage Toget, hvorfor Uvedkommende skulle holdes borte fra Stationen ligesom om Formiddagen. Saafremt Toget ankommer til Lyngby, Gentofte, Hellerup eller Københavns Stationer paa den Tid, da noget andet Tog er paa Stationerne, skulle disse bringes over paa Sidespor, saaledes at Extratoget kan passere paa Hovedsporet uden at standse. Saafremt Banen ikke paa denne Maade kan gøres ryddelig for Toget, skal der hejses Stopsignalet og Extratoget bringes til Standsning. *Stationsforstanderne er saaledes ansvarlige for Togets Sikkerhed.*

Der vil blive holdt Reservemaskine for Toget baade paa Københavns og Helsingørs Stationer, og særlig Opmærksomhed maa henledes paa de telegraphiske Meddelelser, som maatte blive givne.

Angaaende Togets Sammensætning, Betjening m. m. ville de fornødne Ordre blive givne af Driftsinspecteuren.

Directionen for de sjællandske Jernbaner

den 1ste Juni 1864.

ROTHE

administrerende Directeur.

ukendt med Begrebet „Lokomotiv“, hvilket Beretningen tydelig tilkendegiver gennem Befalingens Ordlyd. Banegaarden laa ikke der, hvor den nu ligger, nej saa langt kom Toget ikke ind til Byen. Den laa, eller rettere sagt, den ligger, for den findes endnu, derude ved Skolen, og den bruges som Bolig for Rektor. Hele dette Terræn ved Havnen var jo dengang tildels optaget af Havneplads samt af private Bebyggelser, og paa det Tidspunkt fandtes endnu ikke den nuværende vidunderlige Sti langs Stranden. Her var nærmest flad Strand, og paa den Plads, hvor nu Banegaarden ligger, var nogle Pakhuse. Ude fra Trækbanen, der hvor den første Stationsbygning ligger, og ned til Havnen, havde man en Bane, eller rettere Vogne, som trak Gods o. lign. til Havnen. Naar vi betragter den gamle Banegaardsbygning, kan vi ikke andet end blive imponerende, for naar vi tager i Betragtning, at denne byggedes i Pioneraarene, da staar den dog den Dag i Dag som et mønsterværdigt Minde om Banens første Aar. Stationen laa her til Aaret 1891, da den nuværende pompøse Stationsbygning toges i Brug. Nogle siger, at denne Bygning er den smukkeste af alle vore Provinstationer, og det er sikkert ogsaa rigtigt. Den tager sig unægtelig fornem ud, naar man kommer til Helsingør ad Søvejen. Dens smukke Rosenborgstil virker her ved de aabne Udsigter ret imponerende, og dens Portal og indre Hal

er jo skønne. Om Bygningen er særlig praktisk til sit Formaal, er der vist delte Meninger om. Ikke mange Aar efter, at Banen var indviet under store Festligheder, begyndte Skibsfarten saa smaat at bære hen imod Dampskibsfart. Denne Bevægelse tog stærkest fat i Aarene omkring 1870, og i denne Forbindelse var det, at Overfarten mellem Danmark og Sverrig kom igang. Det er de danske Statsbaner, der besørger Overfarten Helsingør—Helsingborg. Til denne Overfart benyttes to Færger.

Ved Anløbsstedet i Helsingør er der Toldvisitationssted. Dette er af ny Dato, idet det gamle brændte i Aaret 1928.

Helsingør har gennem Aarene haft følgende Stationsforstandere: fra 1 Juni 1864 til 30 April 1887 Justitsraad Ejler Lund, R. af D. p. p., fra 1887 til 30 September 1902 Artur Victor Harald Baumann, fra 1902 til 28 Februar 1923 Kaptajn Peder Frederik Christian Blichfeldt, R. af D. p. p. og siden da nuværende Stationsforstander CHR. WILKEN.

Foruden Stationsforstanderen er der til Banen knyttet følgende Personale: 4 Kontrolører, 14 Assisterter, 1 Lokomotivmester, 1 Overbanemester, 1 Godsekspeditør, 1 Rangermester, endvidere under Godsekspeditionen: 2 Assisterter, 1 Kontorist, 2 Overpakmestre og 2 Portører. Under Maskintjenesten er der 19 Lokomotivførere, 14 Fyrbødere, 6 Arbejdere, 28 Overportørere og 48 Portørere. Ved Færgerne er 3 Kaptajner.

CHR. F. M. WILKEN,
Stationsforstander, Fi. H. R.

f. 21 September 1865 i Asperup, S. af Oversergent H. J. M. W. og Hustru Karen Kirstine f. Hansen, g. 1891 med Hanne Cecilie Osterwaldt. Ansat ved D. S. B. 1883, Assistent 1884, Overassistent i Aarhus 1901, Stationsforstander i Lunderskov 1912, siden 1923 Stationsforstander i Helsingør.

EJNAR OLAF MØLLER,
Kaptajn

f. 9 August 1886 i Fredericia, S. af Skibsfører Thomas M. og Hustru Nathalia f. Trolle, g. 1893 med Rosa Schwabe. Sejlet med Georg Stage, Koffardi, Reserveløjtnant, Styrmand ved det nu ophævede Selskab København, 1892 ved Oddersund, 1905 Styrmand af 2 Klasse, 1920 Styrmand af 1 Klasse,

Medlem af Sø- og Handelsretten, Medlem af Helsingør Havneraad, Medlem og Medstifter af Landsforeningen Dansk Marineforening.

VILHELM CARL ROTWITT,
Kaptajn

f. 24 November 1870 i Lystrup, S. af Proprietær Fritz R. og Hustru Ida f. Holstein, g. 1915 med Laura Tach. Norsk Styrmandseksamen 1892, Dansk Styrmandseksamen 1898, ansat ved D. S. B. 1899 som Aspirant, ved Lille Bælt 1902—05, ved Helsingør 1905, Styrmand i Korsør 1908, Styrmand af 1 Klasse 1914, Korsør—Nyborg, Korsør—Kiel 1914, Reservefører i Oddersund fra 1915—18, Reservefører ved Helsingør—Helsingborg 1918, siden 1919 Skibsfører af 2 Klasse samme Rute, Medlem af Sø- og Handelsretten.

mand af 1 Klasse 1914, Korsør—Nyborg, Korsør—Kiel 1914, Reservefører i Oddersund fra 1915—18, Reservefører ved Helsingør—Helsingborg 1918, siden 1919 Skibsfører af 2 Klasse samme Rute, Medlem af Sø- og Handelsretten.

JOHANNES ALBERT KISBY,
Kaptajn

f. 11 Februar 1881 i Marstal, S. af Skibsfører Johan L. K. og Hustru Agnes Hedvig f. Hansen, g. 1905 med Hermine Margrethe Rasmussen. Styrmandseksamen 1900, Sejlet paa Koffardi, ansat ved D. S. B. 1906 som Aspirant, Styrmand 1908, Skibsfører 1924.

LUDVIG PEDER ESKILDSEN,
Kontrolør

f. 29 Juli 1880 i Lejre, S. af
agl. Jæger Ernst E. og Hu-
stru Caroline f. Pedersen, g.
1904 med Olga Nielsen.
Ansæt ved D. S. B. som Elev
1897, Assistent 1898, Kon-
trolør paa Østerbro 1925,
siden 1927 Kontrolør i Hel-
singør, Revisor i Landmands-
bankens Helsingør Afdeling
siden 1918.

HANS OLUF NICOLAI LARSEN,
Kontrolør

f. 3 Oktober 1878 i Køben-
havn, S. af Husejer Jørgen
L. og Hustru Maren f. Chri-
stiansen, g. med Dagmar Jør-
gensen. Ansæt ved D. S. B.
1896 som Elev, Assistent
1898, Kontrolør 1924, Med-
lem af Ligningskommissionen
siden 1929.

AAGE ADOLF LEISNER,
Kontrolør

f. 15 Februar 1875 i Køben-
havn, S. af Tapetserer J. A.
L. og Hustru Adamine f.
Struer, g. 1901 med Nicoline
Bertelsen. Ansæt ved D. S.
B. som Elev 1891, Assistent
1894, Overassistent 1916,
Formand for Helsingør
Brugsforening siden 1914,
Tjeneste ved Helsingør St.
siden 1919, Kontrolør af 1
Grad 1924.

CARL PETER OLSEN,
Overbanemester

f. 28 September 1864 i Val-
søllille, S. af Bryggeriarbejder
Jens O. og Hustru Jensine
f. Hansen, g. første Gang
med Karen O. (død 1900), g.
anden Gang 1902 med Sofie
Roulund. Ansæt ved D. S. B.
som Tegner 1895, Elev paa
Teknisk Skole 1884, Lærer
ved Teknisk Skole 1893—
1918, Overbanemester siden
1897.

JOHAN PETER SCHOLLERT,
Lokomotivmester

f. 24 Januar 1871 i Aarhus,
S. af Magasinformand ved
D. S. B. M. Pedersen og Hu-
stru Anna f. Schollert, g.
1895 med Marie Magdalene
Voss. Ansæt ved D. S. B.
1895 som Maskinarbejder,
Lokomotivfyrbøder 1896, Lo-
komotivfører 1905, Lokomo-
tivismester af 2 Grad 1910,
Lokomotivmester af 1 Grad

1920, Næstformand i nogle Perioder i Radikal Venstre
Forening.

VALDEMAR DYBVANG,
Rangermester

f. 5 November 1866 i Mare-
bjerg ved Holstebro, S. af
Ledvogter Jens Andersen
Damgaard og Hustru Ane
Marie f. Jensen, g. 1890 med
Mætte Cecillie Pedersen.
Ansæt ved D. S. B. 1882,
Portør 1887, Konduktør 1892,
Rangerformand 1897, Rang-
ermester 1919, Formand for
Dansk Jernbaneforening 2

Kreds fra 1917—27, Hovedbestyrelsesmedlem i Dansk
Jernbaneforening fra 1917—27.

POSTVÆSENET I KØBSTADEN HELSINGØR var i forrige Tider, før Jernbanernes
Anlæggelse, i Lighed med det, der fandtes i Landets andre Købstæder. Det maa dog frem-
hæves, at i visse Perioder var det betydelig mere omfattende, idet Helsingør paa Grund
af Øresundstolden, havde en Del større Handelsfirmaer end andre Byer. Vi har under
Hillerød Købstad kortelig fortalt om de vigtigste Begivenheder indenfor Postvæsenet og
skal derfor ikke her komme ind paa disse, men i faa Linier forsøge at gengive enkelte
Tiders Perioder indenfor netop Helsingørs Postvæsen.

I sin Vorden blev Postforbindelsen med Omverdenen besørget ved ridende Post, og saa vidt vi kan skønne, træffer vi ikke kørende Post før Aarene omkring 1720. Derimod kan vi fremdrage en lille Tragedie, der fortæller os lidt om Postforbindelsen i og omkring 1720. I nævnte Aar dør den Mand, der besørgede den svenske ridende Post, og ved den Disput, der opstaar mellem Helsingørs Magistrat og den svenske Resident, om Skifte efter ham, erfarer man, at den afdøde for at befordre Posten havde den ikke ubetydelige Sum af 1200 Rdl. En rigtig pæn Skilling paa de Tider. Der eksisterede jo nok det saakaldte „Vognmandslaug“, men dette skulde jo egentlig ikke besørge Posten, og dog kan mangen en Overlevering sige os, at dette ogsaa her tog en væsentlig Andel. Dette Lav var, saa vidt vi ved, ophævet i Aarene omkring 1760, og det vides, at det var ophævet, fordi dets gamle Medlemmer enten var døde eller frivilligt udtraadte, og ingen nye Medlemmer var traadt i deres Sted. Den 3 December i Aaret 1784 udkommer der da et nyt Reskript, hvorved et nyt Vognmandslav befales oprettet i Helsingør. Lavet skulde have 16 Postvogne og 16 Par Heste, og videre hedder det i denne Befaling saafremt der blandt dem af Byens Borgere, der med Hensyn til Næringsdrift og som Ejere af Heste og Vogne bedst egnede sig til at indtræde i Lauget, ikke fandtes det fornødne Antal, der frivilligt vil gøre dette, var det da Magistraten overdraget ved Valg blandt Borgerne at supplere Tallet. Vi finder senere i samme Anledning en hel Række Retssager angaaende denne Postrute.

I Aarene omkring 1790 kommer da den første egentlige Diligence i Gang mellem København og Helsingør.

Ved Postvæsenets Overgang til Staten og Frimærkesystemets Indførelse i Aaret 1851, ved Lokalpostbudenes Tjeneste, der tog sin Begyndelse i Slutningen af 1860, samt ved Oprettelsen af Poststationer, kommer vi da Postvæsenet saa nær, som det er i vore Tider. Helsingør har, saa vidt vi ved, haft eget Poststed siden 1720. Dette har gennem Tiderne været de utroligste Steder, alt efter hvor Postmesterens Gaard laa. Den nuværende Postbygning ligger lige ved Jernbanestationen og dens Leder er Postmester H. DREYER. Under Posthuset hører 7 Postbrevsamlingssteder samt et Personale paa op mod 80 Personer.

HANNIBAL DREYER, Postmester, R. af D., p. p.,
Udenlandsk Orden: S. Kr. 3.

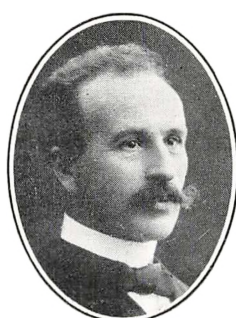
f. 14 Januar 1868 i København, S. af Kaptajn i Flaaden G. H. N. D. og Hustru f. Qvistgaard, g. 1900 med Anna Teilmann Geelmuyden, D. af Udgiver og Ejer af Bergens Adresseavis, cand. phil. T. G. Ansat ved Postvæsenet 1886, Postekspedient 1893, Fuldmægtig ved Overpostmesterembedet i København 1914, Vicegeneralpostdirektør i Siam 1916—21, Postmester i København 1921, i Helsingør siden 1924, Medlem af Bestyrelsen for Menam Motor Boat Company i Bangkok fra 1918—21, Medlem af Bestyrelsen og Sekretær i Alliance Francaise, Helsingør Afd., Kasserer i Helsingør Afdelingen af Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse, Suppleant Revisor i Det kgl. danske geografiske Selskab.

HANS PEDER PEDERSEN,
Overpostpakmester

f. 21 November 1869 i Roskilde, S. af Arbejdsmand H. P. P. og Hustru Johanne Margrethe f. Hansen, g. 1924 med Ingeborg Nielsen. Ansat ved Postvæsenet som Bud 1897, siden 1918 Overpostpakmester, Formand for Grundejerforeningen siden 1917, do. for Jernbanefunktionærernes Byggeforsning siden 1909.

PETER MARTIN PETERSEN,
Overpostbud

f. 5 Maj 1872 i Kirke Esbønderup, S. af Insidder Lars P. og Hustru Hanne Marie f. Hansen, g. 1895 med Anna Johanne Andresen. Ansat ved Postvæsenet siden Juni 1900.

HELSINGØR BRANDVÆSENS Ordning er baseret paa Lov af 21 Marts 1873 om Brandvæsenerne i Købstæderne, samt Brandvedtægt for Helsingør Købstad af 16 April 1928.

I Helsingør, som i de fleste af Landets andre Købstæder, er Brandvæsenets Udvikling gaaet jævnt frem, følgende Tidens Krav, saaledes at man før 1898 ser et mægtigt Opbud af Borgere ile til Sprøjtehuset, naar Kirkeklokkerne klemtede i Taarnet paa St. Olai Kirke, idet en der anbragt rød Fane — om Natten rød Lygte — angav, i hvilken Retning Branden var. De, hvis Hjem laa i den af Taarnvægteren angivne Retning, havde forfærdelig travlt, de andre mindre; angav de rungende Dobbeltslag, at Branden var paa Landet, gav man sig endog særdeles god Tid; man ventede gerne, indtil Mutter havde faaet smurt en forsvarlig Smørrebrødspakke til at staa imod med, inden man begav sig ud paa en Expedition, som man ingen Interesse havde af, ingen Ting fik for og ønskede derhen, hvor Peberet gror. Men var man saa endelig samlet i Sprøjtehuset, gik de forskellige Korps under stort Skrig og Skraal og fulgt af mange drøje Vittigheder til Brandstedet. *Brandkorpsets* Brandsvende medførte Sprøjter og Slanger, *Nedbrydningskorpset* Brandhager og andet Nedbrydningsværktøj, og *Ordenskorpset*, der saa svært drabeligt ud med sine Trædunkesabler, forsøgte under Politimesterens Ledelse at holde Publikum i tilbørlig Afstand og at skaffe Plads for Vandkørerne, der med deres Sluffer bragte Vand til Sprøjternes Vandlæggere. Den hele By var paa Benene, og omtrent den halve sat i Aktivitet med Brandslukningen paa den ene eller anden Maade. Ingen undtagen de brandlidte tog Sagen videre alvorligt, de, der ifølge Udskrivningerne stod i Brandrullerne, bandte over at skulde være der, og alle de andre morede sig kosteligt over den almindelige „Sjov i Gaden“.

Efterhaanden som Byen udviklede sig, blev disse middelalderlige Forhold imidlertid ganske uholdbare, og i 1896 begyndte man paa en Reorganisation af Brandvæsenet, saaledes at dette i 1898 kom ind i mere tidssvarende Former. Brandkorpset, der stod under Kommando af Brandinspektøren, Murermester V. Plum, kom til at bestaa af 1 Vicebrandinspektør 1 Assistent, 1 Sprøjtefører og 25 Brandsvende. Disse Folk var alle lønnet med en fast aarlig Gage og forpligtet til ikke uden Tilladelse at forlade Byen. Der blev anbragt elektriske Alarmklokker i deres Hjem, saaledes at de kunde alarmeres uden, at man gennem Klemten med Kirkeklokkerne satte den ganske By i Effekt. De blev forsynet med Uniformer og godt indøvet i Betjeningen af Materiellet, der blev moderniseret. De gamle, i Tran indsmurte, Læderslanger blev erstattet af moderne Hampselanger, der opstilledes Brandhaner paa passende Steder i Byen, anskaffedes en stor, mekanisk Redningsstige og afsluttedes Kontrakt med en bestemt Vognmand om at levere Heste til Fremførelsen af Sprøjterne. Samtidig anskaffede Helsingør Statshavn en moderne Dampsprøjte fra Ludwigsberg i Sverige. Dampsprøjten blev Helsingørs Stolthed, thi udover nogle faa store Byer var der ikke andre Provinsbyer, der var i Besiddelse af et saadant Ildslukningsapparat. Denne Reorganisation bragte med et Slag Helsingør Brandvæsen frem imellem de førende i Landet, og Folk kom rejsende fra fjern og nær for at studere Organisationen. Reorganisationen kostede c. 6.000 Kr.

Denne Ordning blev uforandret staaende indtil 1912, hvor man ved Indførelsen af en ny Brandvedtægt indskrænkede Brandsvendenes Antal til 20 og helt afskaffede Reservens Pligtmandskab. Dette havde man nemlig ikke turdet gøre ved Omordningen i 1898. Dengang havde man ikke ment, at 25 Mand kunde erstatte det store Borgeropbud, men havde beholdt en betydelig Reserve, som kunde tilkaldes ved større Katastrofer. Tiden havde imidlertid vist, at denne Reserve ikke var nødvendig, og man gik nu med til Ophævelsen. Brandkommissionen skrev i sin Betænkning om dette Forhold saaledes: „Da den af det tjenesteplichtige Mandskab bestaaende Reserve faktisk i længere Tid ikke har været benyttet og Udskrivningen af Mandskabet til Reserven paa en aarlig Session end ikke har fundet Sted, foreslaas det, at Brandkorpset fremtidig alene skal bestaa af lønnet Mandskab“.

Byens Udgifter til Brandvæsenet beløber sig i denne Periode til en Gennemsnitssum

af 4—5000 Kr. aarlig, hvilket i de følgende Aar, under og efter Krigen, stiger til c. 12.000 Kr. aarlig.

Den 1 April 1924 trak Brandinspektør Plum sig tilbage og afløstes af Kaptajn A. Krieger, der fik den Opgave at modernisere Brandvæsenet, saa det svarede til Nutidens Fordringer. Efter mange, besværlige Forhandlinger, bl. a. med Nabokommunen Tikjøb om fælles Brandvæsen for de to Kommuner, hvilket ikke førte til noget Resultat, lykkedes det at faa gennemført en ny Brandvedtægt i 1928, i hvilken man, som den første Købstad i Landet, gaar over til, at lade Grundejerns Pligt til at holde visse Brandredskaber paa deres Ejendomme afløse af en mindre aarlig Afgift (2—4 Kr.) til Brandvæsenet. Der var herved skabt en økonomisk Basis for en Reorganisation af Brandmateriellet.

Som det saa ofte gaar spillede Skæbnen Brandvæsenet et Puds, idet Byen den 10 November 1928 oplevede en af sine største Brande, der lagde den gamle, smukke Christine Mølle med tilhørende, maleriske Møllegaard i Aske, 5 Dage før det nye, moderne Automobilmateriels Ankomst; men den gamle Dampsprøjte fik en værdig Sortie.

Den 15 November 1928 blev Automobiliseringen af Købstadens Brandvæsen gennemført. Organisationen er nu saaledes: Brandkorpset bestaar af 1 Brandinspektør, 1 Vicebrandinspektør, 3 Assistenten, 1 Depotmester, 2 Chauffører, 3 Reservechauffører og 20 Brandmænd. Der er fast Chaufførvagt, medens Resten af Mandskabet maa tilkaldes ved Ringesignaler, men da man fortrinsvis ansætter indendørs Haandværkere med Arbejdssted i Brandstationens umiddelbare Nærhed, er man naaet til, at Brandvæsenet er paa Pletten i den indre By c. 4 Min. efter indgaaet Alarm, medens Ambulancen, der er underlagt Brandvæsenet, kan rykke ud 1 Min. efter, at den er kaldt. Til sin Raadighed har Korpset: 2 Motorsprøjter, 1 Udrykningsvogn, 1 autotrukken Redningsstige, 2400 m Slange, samt alt moderne Udstyr, saasom Skumslukkere, Iltapparater, Nødbelysning, Asbestdragter m. m. I Forbindelse med Ambulancen haves Pulmotor. Desuden raader Brandvæsenet over en passende Beholdning af Presenninger til Beskyttelse af de brandlidtes Ejendele mod nedtrængende Vand. Brandvæsenet koster nu c. 19.000 Kr. om Aaret.

AXEL KRIEGER, Brandinspektør

f. 21 April 1888 i København, S. af Kammerherre O. J. K. og Hustru Henrica f. Bjerregaard, g. 1912 med Alba Krieger, D. af Oberstløjtnant I. D. E. Schierning og Hustru M. f. Løve. Sekondløjtnant ved Fæstningsartilleriet 1907, Premierløjtnant ved 2 Regiment paa Kronborg 1910, Lærer ved Fodfolkets Kornetskole paa Kronborg 1917—19, Kaptajn ved 2 Regiment paa Kronborg 1921, udtraadt af aktiv Tjeneste 1923, arbejdet ved Dansk Røde Kors, Krigsfangeafdeling 1915—18, Revisor i Landmandsbankens Helsingør Afdeling 1912, Sekretær i Helsingør Sundhedskommission og Lærer ved Helsingør Tekniske Skole 1923, Brandinspektør i Helsingør 1924, Formand for Nordsjællandske Brandinspektørers Sammenslutning 1930, Min-

detegn for Dansk Krigsfangehjælp 1919, Preussisk Røde Kors Medaille III Klasse 1920, Østrigske Røde Kors Ærestegn med Krigsdekoration 1922, Medlem af Bestyrelsen i Dansk Brandinspektørforening og Redaktør af Brandfare og Brandværn 1930.

AXEL LILLEBALLE, Fabrikant, Vicebrandinspektør

f. 3 Maj 1896. Ansat som Assistent i Helsingør Brandkorps 1925, forfremmet til Vicebrandinspektør 1929, Indehaver af Cementvarefabriken „Helsingør“, Helsingør Jernstøberis Udsalg og Hørsholm Gibs og Betonstøberi.

HELSINGØR RETS- OG POLITIVÆSEN gennem Tiderne er vel nok et af de mest interessante „Væsener“, vi har i Byens Historie, idet der jo inden for dansk Retsvæsen er sket ganske forbavsende store Omvæltninger og Forbedringer i de seneste Tider. Vi behøver ikke at gaa saa forfærdelig mange Aar tilbage i Tiden for at spore de Forhold, der i vor Bedste- og Olderforældres Tid, herskede indenfor dansk Retsvæsen; men vender vi os endnu et Aarhundrede længere tilbage, ja, da grues vi ved de Forhold, der herskede indenfor dette „Væsen“, og dog var det paa de Tider intet at regne mod endnu ældre. Vi tænker her paa Middelalderens Torturredskaber og Fangehuller, de var af en saadan Beskaffenhed, at vi nu i dette Aarhundrede uvilkaarlig siger: er det muligt?

Vi har i de forskellige Afsnit af denne Købstads korte, historiske Resume berørt forskellige Retssager samt disses Forløb. Vi mener ikke i nogen Retning, at der er blevet gjort nogen Uret, som burde have haft Ret, men vi fremfører disse forskellige Billeder, for derfor at give vore Læsere et tydeligere Billede af de forskellige Tidens Retsforhandlinger og Domafsigelser, og Læseren vil, ved Sammenligning med Nutidens Retspleje, derved lettere faa det rette Billede af disse Institutioner. Tænk blot paa Nutiden, vore moderne Fængsler, vore store moderne Politigaarde og Stationer rundt om i Landet, vore forskellige opdragende Anstalter for unge, uerfarne og uvidende, der er kommet paa Afveje.

Helsingør Raadhus ligger paa Stengade og har, saa vidt vi kan skønne, alle Dage ligget paa denne Plads. Saaledes, som Bygningen nu fremtræder, hører den Nutiden til, idet dens omdannede Lokaler samt Tilbygninger, saasom Politibygningen og Dommerkantorene, er af nyere Dato. I Aaret 1560, nogle mener det var 1561, brændte Raadhuset, og et nyt blev opført samme Sted. Raad- og Arresthuset er opført i Aarene 1854–55. Bygningen skal have kostet ca. 100.000 Kr. at opføre. Tinghuset er som sagt bygget i Forbindelse med Raadhuset, men vender ud mod Slagtertorvet og er opført i Aaret 1907 og blev, ved Retsplejeordningen af 1919, inddraget til Politistation. Umiddelbart herefter opførtes da Dommerkantorerne i egen Bygning, der ogsaa ligger ud til Slagtertorvet. Raadhuset var jo tilfulde Byens Hus. Her var Raadstuen, Byfogedens Kontorer, Arresterne m. m. Den ældste Beskrivelse, som vi finder om dette Raadhus Indretning er fra Aaret 1736, og i denne ser vi, at Bygningen var i to Stokværk og noget over 50 Alen lang; oven over Porten fandtes Raadhussalen. Paa Portens ene Side laa en gammel Fangekælder, paa den anden Side et Stutteri samt Bolig for Underfogeden og endelig en Stue til Bytinget samt Byskriverens Residents. Hertil kom de forskellige Kamre til Arkiver, et Værelse til „De 16 Borgeres Samling“ og endelig en Arrest. Disse sidstnævnte var i andet Stokværk.

For at give vore Læsere forskellige Indtryk af de svundne Tidens Liv i Helsingør, vil vi i de efterfølgende Linier skildre forskellige større og mindre Episoder, der gennem Tiderne har været udspillet i Byen, og som alle hører ind under Politi- og Retsvæsenet. Disse Episoder giver os samtidig et levende Billede af Fortidens Maade at behandle den Slags Sager paa. Skildringerne er fra M. C. Arnholtz Bidrag til Helsingør Bys Historie.

I Oktober Maaned 1686 overfaldt en Soldat en Bysborger og mishandlede ham, saa hans Liv svævede i største Fare. Magistraten greb ind og lod Soldaten sætte i Byarrest, hvilket vi vel synes var ganske naturligt, men hvad skete? Fra General-Commisariatet for Landetaten modtog samme Magistrat en meget alvorlig Irettesættelse, fordi denne havde indsat Soldaten i Arrest uden at aftage ham hans Mundering, samt Ordre til uopholdelig at lade ham løs. Soldaten nægtede imidlertid at forlade Arresten, og det endte med, at Magistraten formelig maatte købe ham dertil.

Det kunde dog tyde paa, at Politiet i Byen paa nysnævnte Tid ikke har været af det bedste. Dengang var Søren Katholm Byfoged, og Magistraten klagede i flere Anledninger over samme Byfoged. Saa vidt gik det, at man fra Magistratens Side, den 26 Juli 1686, maatte give Borgerskabet Ordre til, at bortskaffe de udenfor deres Døre og Porte etablerede Møddinger, der var saa store, at de i flere Læs ikke kunde bortkøres. Samtidig faar

Underfogeden Ordre til at udpante 8 Skl. hos hver Borger, der haver mere end et Læs Møj liggende for sin Dør. Allerede samme Aar vederfares der Byens Betjente bedre Løn og Kaar.

Vi skal nævne et andet Billede fra den Tids Retspleje: „I August 1682 gik en Underofficer ind i Byens Førsteborgmesters Hus og lod et Pant bortføre for en Assignment fra Regimentsqvartermesteren, hvilket dog ved Kammerkollegiets Resolution var hævet. Borgmesteren turde ikke gøre Modstand, og Underofficeren paadrog sig hverken Straf eller Irettesættelse“. Aaret 1755 fremviser et noget smukkere Billede af Byens Forhold med Hensyn til Retssikkerheden, idet der den 20 Marts angives, at der til Byens egne Deliquentomkostninger for Tyverisager i det forgangne Aar, kun er benyttet 3 Rdl. 1 Mk. 9 Sk.

Kom man til Helsingør, enten ad Søvejen eller ad Landevejen, var det første, der mødte de rejsende, Byens Executionspladser, Galge og Stejler. Den fornemste af disse Henrettelsespladser var Galgen paa Stejlebakken. Ude ved Kronborg havde man ogsaa en saadan Executionsplads, til Brug for de Militærforbrydere, der blev dømt til denne. Fra „Arids Tid“ havde den staaet paa Grønnehave, vi finder den kaldet snart „Justits“ og snart „Vippegalgen“. Efter Henrettelsen hængte man som oftets Forbryderens Lig paa Stejle. Naar vi fremfører disse barbariske Henrettelsesmaader og deres saa fremtrædende Plads, er det for at vise, at saaledes mente man i de Tider bedst at fremhæve Lovlydighed, ved til Skræk og Advarsel at have dem saa synlig som mulig. Ikke alene for Byens egne Indvaanere, men ogsaa for de fremmede, som maatte komme til Bys. Bymurene, Portene og Vagterne fortalte jo tydeligt, at man var i en By, der var rede til at forsvare sig og hævde sine Rettigheder.

Helsingør Politikorps er egentlig af ret ny Dato. Ganske vist havde Byen det saakaldte Ordenspoliti, men det er sikkert først efter Ordningen af 1919, at vore Politikorps ude omkring i Købstæderne bliver de velorganiserede Korps, de nu er. Efter Ordningen af 1919 tæller Korpsset i Helsingør: 3 Overbetjente, 13 Betjente og 10 Landbetjente; Statspolitiet bestaar af en Kriminalassistent, 1 Overbetjent og 5 Betjente. Dette besørger Færgetjenesten. Under Politikredsen henhører Hørsholm og Fredensborg Distrikter, med Kontorer i disse Byer. Alle hører under 6 Rets- og Politikreds.

Dommer er E. OLRİK, R. af D., DM., p. p. Politimester er K. PETRI. Dommerfuldmægtige er R. SØRENSEN og M. HERLØW. Politifuldmægtig er F. ANDRESEN.

ELIAS OLRİK,
Dommer, R. af D., DM., p. p.

f. 2 December 1885 i Dalby F., S. af Sognepræst Vilh. O. og Hustru Ellsa f. Møller, ugift. Student fra Odense, cand. theol. 1909, Lærer for Kronprins Frederik og Prins Knud fra 1909—14, cand. jur. 1917, Sekretær i Justitsministeriet fra 1917—20, Amtmand over Færøerne 1920, Dommer i Helsingør Købstad med Kronborg østre Birk, Hellebæk og Hørsholm Birk siden 1929, Sekretær ved den skandinaviske Familieretskommission fra 1919—20, Formand for Bankraadet for Føroya banki 1920—29.

MARTIN PETER HERLØW,
Dommerfuldmægtig

f. 29 December 1870, S. af Købmand M. H. og Hustru Johanne f. Lauritzen, g. 1900 med Petra Christine Eggert. Assistent i Holbæk fra 1892—98, Borgmesterfuldmægtig fra 1898—1900, siden 1900 Dommerfuldmægtig i 6 Retskreds, Medlem af Tilsynsraadet for Helsingør og Omegns Sparekasse, Medlem af Menighedsraadet i St. Olaj Sogn.

KNUD VALDEMAR PETRI,
Politimester

f. 23 Juli 1876 i Halsted, S. af afd. Herredsfuldmægtig P. i Roskilde og Hustru Anna Marie Hedvig f. Neergaard, g. 1911 med Clara Marie Neve. Cand. jur. 1900, Byfoged i Slagelse 1900, Herredsfuldmægtig i Roskilde fra 1909—12, do. i Lejre Herred fra 1912—19, siden 1919 Politimester i Helsingør, Medlem af Inspektionen ved Helsingør Kloster (Almene Hospital), Bestyrelsesmedlem i Musikforeningen, Politimesterforeningens Repræsentant i Dansk Brandværnskommission.

H. S. MARQVARDT FRITS ANDRESEN,
Politifuldmægtig

f. 11 Juli 1892 i Dalby, S. af Proprietær P. E. A. og Hustru Andrea f. Petersen, g. 1926 med Agnethe Boserup. Student 1911, cand. jur. 1919, Politifuldmægtig i Helsingør siden 1 Oktober 1919.

RICHARDT ARNOLD OLE SØRENSEN,
Dommerfuldmægtig

f. 9 Maj 1892 i Kolding, S. af Købmand Ole S. og Hustru Emma, f. Ferslev, g. 1921 med Edel Neesbye, D. af Stabssergent N. Cand. jur. 1919, Sekretær i Østre Landsret fra 1919—22, i Handelsministeriet fra 1920—22, Dommerfuldmægtig i Helsingør siden Maj 1922, Revisor i Helsingør og Omegns Bank.

OLE JULIUS HANSEN,
Arrestforvarer

f. 8 Maj 1878 i Pedersborg, S. af Gaardejer Peder H. og Hustru Maren Sofie f. Olsdatter, g. 1905 med Emilie Petersen. Ansat ved Politiet som Betjent 1903, Overbetjent 1920, Arrestforvarer siden 1 April 1925, Repræsentant for Forsikringselskabet National.

CLEMENT OLESEN WESTERGAARD, Kriminalassistent, DM.

f. 26 Maj 1879 i Ryde Sogn, S. af Gaardejer Niels O. og Hustru Mariane f. Clementsen g. 1 Gang 1909 med Marie Christine Jørgensen, (død 1921), g. 2 Gang 1924 med Martha Marie Jensen. Ansat ved Københavns Politi 1905—09, Civilbetjent fra 1909—11, siden 1911 ansat ved Statspolitiet i Aars, siden 1914 i Helsingør, Overbetjent siden 1919, Kriminalassistent siden 1921, Medstifter af og Formand for Jydsk Forening, Formand for Helsingør og Omegns Radioklub, Bestyrelsesmedlem i D. F. B. i Helsingør.

ØRESUNDS OG HELSINGØRS SYGEHOSPITAL er et af de ældste Sygehuse, vi har her i Landet, idet det har sin Oprindelse fra 1790, men forinden vi beskriver dette Sygehus' Historie, vil vi kort forsøge at skildre de Forhold, man havde i Helsingør Købstad med Hensyn til Varetagelse eller Behandling af de Syge. I denne Forbindelse bedes Læseren erindre, at Helsingør, Aarhundrede efter Aarhundrede, var besværet af store militære Indkvarteringer, ligesom Byen, før Øresundstoldens Ophævelse, vel nok var den af vore Købstæder, hvori der herskede det travleste Forretningsliv, og hvor alle Nationaliteter bogstavelig talt mødtes, dels ved Toldeftersyn, dels for at proviantere.

I Tiderne før det 17 Aarhundrede lod vore Købstæder, og ikke mindst Helsingør, meget tilbage at ønske med Hensyn til Sundheds- og Renlighedsbegreber, hvilket vi løselig har berørt under Vandværkets Historie, og andet Steds vil vi nærmere skildre disse Forhold. Naar der i de kommende Linier omtales Hospital, da er dette ikke som egentlig Sygehus, men som Hospital med Fundats, det vil sige Institutioner oprettede i velgørende Øjemed til at varetage og husvæle Værkbrudne og Fattige, og som Regel var disse Hospitaler fra før Reformationen i Tilknytning til Klostrene.

I Midten af det 17 Aarhundrede finder vi intet som helst Spor af Sygehus eller lignende, ej heller Sygestuer for Militæret; men i Aaret 1644 finder vi, at Kommandanten paa Kronborg Hendrich Ulrick Gyldenløve befaler, at de mest syge Soldater skulde modtages paa Helsingør Hospital. Denne Befaling udstedtes paa Grund af den usædvanlige svære Sygdom, der i dette Aar huserede i Garnisonen. Det var ikke nok, at man havde Omsorg for Soldaternes Sygdom ved at anskaffe Husrum til dem, men man bragte dem ogsaa Lægehjælp, idet man allerede Aaret før havde tilladt Barber Gottfried Frølich at nedsætte sig i Helsingør, og at være fri for alle Skatter og Skyld samt for Byens Byrder. Dertil skænkede man ham en aarlig Løn af Et Hundrede Daler, imod at han forpligtede sig til at soignere og hjælpe de syge af Kronborg Garnison. Lægekunsten

var paa den Tid aldeles forsømt i Helsingør; men det skete dog, at Doktorer ansattes i Byen, og vi finder saaledes, at den hæderlige og højlerde Doktor Daniel Prottens i Aaret 1675 blev udnævnt til Stadsfysikus i Helsingør.

Vi er nu naaet ind i et nyt Aarhundrede, men de sanitære Forhold er ikke synderlig forandrede, hvilket den store Dødelighed blandt Befolkningen viser. Pesten rasede paa dette Tidspunkt ude omkring i andre Lande, men endnu var vi herhjemme forskaanet for den. I Aaret 1710, i Februar Maaned, gives der ved kongelig Befaling Byen Ordre til at modtage 200 Syge fra Armeen i Skaane, og disse blev alle indkvarterede i de Fattiges Hus. Inden man fik set sig om, var Antallet af Syge steget til op imod 600, og mange Gaarde maatte tages i Brug til Opholdssted for disse. Et saa stort Antal Syge bragte Skræk blandt de i Forvejen trykkede Borgere i Byen, og hertil kom yderligere flere Tilfælde af smitsomme Sygdomme. Fra Hovedstaden blev der sendt 4 Kirurger til Helsingør som Distriktslæger, og man foranstaltede alle tænkelige Sikringer mod Smitte, og Byen var da ogsaa hidtil undgaaet Sotten. I August Maaned 1710 ophæver man de foranstaltede Spærringer for udenlandske Skibe, men disse maa kort efter atter træde i Kraft, idet man ansaa Prøjsen, Pommern, Estland og en Del svenske Stæder som befængte med Sotten. Trods alle tænkelige Foranstaltninger opdagede man i Slutningen af November Maaned 3 Lig af Fattige, der laa i et Hus ude paa Lappen. Man antog disse for at være døde af Hunger, men ved nærmere Undersøgelse fandtes der endnu 3 døde i et andet Hus, og inden Aarets Udgang blev 43 Mennesker begravede, og en stor Del Soldater nedlagdes paa Kirkegaarden uden nogle Ceremonier, dog kunde man ikke tillægge Pesten Skylden for disse Dødsfald.

Nytaarsmorgen straaledede mangt et Øje ubekymret og lidet anende, at det nye Aar skulde bringe den frygtelige Pest, som allerede den 2 Januar krævede sine første Ofre. Alle Forholdsregler blev tagne. Byens Porte lukkedes saaledes at Indkomst i Byen bogstavelig talt umuliggjordes. Hunde, Katte, Høns og Ænder slagtedes for ikke at viderebringe Smitten, og Kvæget skulde holdes inde. Kort sagt, man iagttog atter alle Forberedelser. Dette foraarsagede, at man ifølge Indberetning af 9 Marts, kun fandt faa smittede Huse i Byen, saaledes et paa Strandgade og et paa Stengade, i hvert af disse var to døde Mennesker, derimod var der i Brøndstræde 12 Døde og i Sudergade 13 Døde ialt fra 6 Huse. Den 14 April anmelder Sundhedskommissionen til Politie- og Commerce-Collegiet, at man ikke længere kunde anse Byen for smittet, men at man stadig bør anvende al Forsigtighed. Ved de forskellige Byporte ansattes en Mand, der skulde eksaminere enhver, som vilde ind i Byen, og han havde Ordre til at tilbagevise Personer, som kom fra Hornbæk, Horneby og Stenstrup, idet Sygdommen rasede disse Steder. Trods dette tiltog Dødeligheden saa stærkt, at det under Dødsstraf blev forbudt nogen som helst at rejse fra Helsingør til København, eller andet Steds i Landet, uden at have Sundhedspas. Den 4 Maj, altsaa kun fire Dage efter førnævnte Paabud, blev det helt forbudt at rejse. Den 25 Maj afspærredes Byen helt af Militær, men trods disse store og for Byen besværlige Sikkerhedsforanstaltninger, tiltog Dødeligheden bestandigt. Den 8 Juni ophævedes al Skolegang i Byen og ingen Discipel maatte forlade sit Hjem. Samme Maaned blev al Consumtionsafgift indtil videre eftergivet, og Magistraten befalede at udkøre og opbrænde de af smitsom Sygdom bortdøde Soldaters Mundering og Klædningsstykker. Under den 13 Juni udstedes der Befaling til, at Kronborg helt skal isoleres fra Byen, og i den Anledning udtraadte Oberstløjtnant Molkte af Sundhedskommissionen. Denne Kommission holdt da sine fremtidige Møder paa Raadstuen og bestod af Borgmester Garben, Viceborgmester Hvid, Raadmand Farenhusen og Viceraadmændene Riegels og Bramm. Under samme Dato ansattes der et Antal Vognmænd, der kaldtes Gadegniere, til at udføre og bortkøre de afdøde Fattiglig. Paa den Tid var nu Pesten ogsaa udbrudt i København, og herfra søgte man Pestdragere fra Helsingør.

Under Vandværkets Historie har vi fortalt om den Karakter, der herskede indenfor Datidens Militær, og disse lader sig under de værende Forhold intet mangle. Vi kan saaledes fremføre: Man havde indenfor Linien en bestemt Plads til Torv for de indespærrede, hvor saavel Byens Borgere som den militære Lejr søgte deres Levnedsmidler, men her ved Torvet var det aldeles forbudt Byens Indbyggere Adgang, før Soldaterne havde udsøgt, hvad de vilde have. Man kan sikkert tænke sig, at under disse vanskelige Forhold, var det ikke store Ting, et saadant Torv kunde byde paa, saa man forstaaer tilfulde Borgernes Klage, naar det lidet, der fandtes paa Torvet, først raseredes af Militæret. Klagen medførte, at det blev forbudt Lejren at have Samkvem med Byen, men ikke sjældent blev Smitten bragt ved Besøg i Huse eller Telte og især ved Fruentimre, som aflagte Besøg i Lejren eller modtog Besøg af Soldaterne, og ofte maatte disse Fruentimre for slige Besøg bøde med deres Liv.

Pesten naaede nu i August Maaned sit højeste, saaledes var der fra den 1 til den 7 August over et Hundrede døde Mennesker i St. Olai Menighed, og i samme Uge døde der 30 Mennesker i St. Mariæ Menighed. Heri er iberegnet de Syge fra Kronborg, der jo straks afsendtes derfra til Sygekvarteret i Byen. Den 19 August meddeler Magistraten Kommandanten paa Kronborg, at Byen ikke oftere modtager Syge fra Fæstningen, samt at der af de sidst modtagne 12 Patienter, endnu henligger en Død paa Vejen, og at han endnu ikke er begravet. Sygdommen begyndte nu at aftage, men den havde ogsaa kostet omtrent $\frac{1}{3}$ af Købstadens Befolkning. Saaledes 1227 Ofre i St. Olai Menighed og 582 i Skt. Mariæ Menighed. Paa den Tid kan man næppe sætte Byens Indbyggerantal højere end til 5500. Sotten rasede mest blandt de lavere Klasser.

Vi har nu skildret hvilke Forhold Købstaden levede under i det ulykkelige Aar 1711—12, ikke fordi dette har nogen egentlig Berøring med Øresunds og Helsingørs Sygehospital, men fordi dette Sorgens Aar klart fortalte, hvor haardt tiltrængt ordnede sanitære Forhold var.

Den Befrielse som den overstaaede Pest medførte faar sit rette Billede i Pastor Andreas Vøldikes Nytaarsprædiken i St. Olai Kirke, som vi kan citere efter Kirkebogen:

Saa mange var de svundne Aars Døde, som Morderengelen efter Guds Befaling, til Straf for vore Misgerninger, med sin tunge Haand bortrev. Hellige Gud, Retfærdige Dommer, vore Synder have forskyldt ikke blot disse din Vredes Straffedomme, men endogsaa langt haardere. See dog, du Menneskeslægtens store Forbarmer, ikke alene hen til vore Overtrædelser, men til din elskelige Søn Jesu Christi Fortjeneste, ved hvilken de fuldgyltige Løsepenge er betalt for vore Synder. Vi bede dig, at du for hans Vunders Skyld vil læge vore Saar, forlade os vore Synder, aflade fra din Vrede, saa vi kunde bedre os og i Naade afvende, at vi uden Frygt skulde have modtaget denne Revselse. Med Glæde modtage vi dog nu de aabenbare Beviser paa din faderlige Barmhertighed, formedelst hvilken saa og formedelst vor eneste Frelsers Forbøn, du nu synes at have ladet det hævnende Sværd drage sig tilbage i Balgen. Hold ved, milde Fader, med at forbarme dig over de Syge, at trøste de plagede, at oprejse de nedslagne og at vende din Vrede til fuld Naade og Velsignelse for Jesu Christi, Vorherres Skyld.

Amen.

Lad da nu dette Aar 1712 ved Guds Godhed træde frem godt og lykkeligt, ja glædeligere end det der nu er tilbagelagt, gør det for din Miskundheds Skyld, Fader, at der dog maa blive en Levning tilbage iblandt os, der kunde være Vidner ikke mindre om din Barmhertighed end om din Retfærdighed, og lad ikke alle fortæres i din Vredes Flammehav. Men dem, som dit Raad i dette Aar vil føre over fra Forkærlighedens Land til Evighedens, lad dem, Herre, indgaae til din Salighed. Selv berede du ved din Hellig Aands Naade alle vore Hjerter saaledes, at naar Dødstimen kommer, vi da rensede fra Synden ved Jesu Døds Kraft med Glæde og saligt Haab kunde føres bort fra denne Verdens Sorger, og indgaae til evig Fred hos dig i Himmelen.

Amen. Amen.

Helsingør faar da i Aaret 1764 sit første publike Sygehus i Stjernegade, nu Nr. 28. Oprettelsen af dette skyldes sikkert de Vanskeligheder, der var ved at skaffe Plads til de mange Syge, der paa den Tid fandtes indenfor Militæret; for som det fremgaar af Skrifter fra den Tid, syntes det, som om Byens almindelige Mening var den, at et saadant Sygehus jo kun var nødvendigt for Soldater og Gamle og Værkbrudne samt Fattige og Husvilde, idet alle andre Klasser jo havde deres Hjem. Egentlig maa vi jo kalde dette Sygehus for Militærets, idet det i Aaret 1801 helt optages af dette. Senere udvides det ved at tage Jærgaarden i Besiddelse til Sygehus og udelukkende for Soldaterne. Jærgaarden eller Husargaarden, som den ogsaa kaldtes, ligger i Sudergade Nr. 13.

Øresunds og Helsingørs Sygehospitals Oprettelse skyldes i væsentlig Grad Direktøren ved Øresunds Toldkammer, Geheimeraad Numsen. Den kgl. Approbation blev givet samme Aar som Stiftelsen, nemlig 1795. Midlerne til Hospitalets Oprettelse og Bygningernes Opførelse skaffedes dels ved private Bidrag, dels ved Øresundstoldkammerets saakaldte Fattigkasse. Denne Kasses Tilblivelse skyldtes nærmest fremmede Skibsførere, som gennem Aarene havde passeret Sundet. Hospitalet kostede ca. 18.000 Rdl., og den 1 Marts 1796 kunde det tages i Brug. Der var Aaret i Forvejen afsluttet en af Kanceliet approberet Overenskomst mellem Hospitalets Direktion og Byens Styrelse, hvori Hospitalet forpligtede sig til, imod en aarlig Betaling af 100 Rdl. samt Ret til at skære 80 Læs Tørv i Byens Moser, at modtage tre af Byens Fattige og sørge for deres Forplejning, med andre Ord noget af en Fattiggaard. Ved en senere Overenskomst mellem førnævnte Myndigheder og Hospitalet af 17 November 1797, forpligtede Hospitalet sig til at stille 40 Senge til Raadighed for Jægerkorpsets Syge, samt yde disse fuld Forplejning, Lys, Brændsel m. m. mod en Betaling af 450 Rdl. aarlig. Denne Overenskomst findes approberet af Kanceliet den 17 Februar 1798. I Begyndelsen af det næste Aarhundrede nedlagdes de to føromtaltte Sygehuse, idet Øresunds og Helsingørs Sygehospital havde indvilliget i at modtage alle de Syge fra Garnisonen.

Som Følge deraf blev Pladsen for lille, og det blev nødvendigt at udvide Hospitalet. Paa en tilstødende Sidegrund lod man da opføre nye Bygninger, som blev indrettet med hensigtsmæssigt Inventar og lignende. Disse nye Bygninger og Inventar beløb sig til ca. 12.000 Rdl. Samtidig maatte Myndighederne forhøje Betalingen fra 450 til 900 Rdl. aarligt, for Overenskomsten for Senge og Forplejning til Jægerkorpset.

Nedlæggelsen af de føromtaltte Sygehuse sker i Aaret 1819, og det sidst omtalte nyopførte Sygehus bliver da for Soldaterne og de Fattige, medens Byens Borgere helt beslaglægger det i Aaret 1795 opførte Sygehus.

Vi er nu naaet til Midten af det 19 Aarhundrede ved Sundtoldens Ophævelse, da sker der det, at Byen faar Øresunds og Helsingørs Hospital som Gave fra Toldvæsenet, og samtidig overgaar det i Aaret 1819 opførte Sygehus helt til Militæret. Fattigsygehusets Inventar overflyttedes til det i Aaret 1795 opførte Sygehus. Iøvrigt blev der til Øresunds-sygehuset, i Aaret 1853—54, opført en særskilt Lazaretbygning, der kunde rumme 50—60 Syge. Medicineren Niels Klem havde, i Aaret 1847, formaaet Toldkammeret til at lade opføre et Epidemihus. Samme Niels Klem virkede foruden ved sin Lægegerning for mange almennyttige Formaal.

Ved Militærets Forflyttelse fra Byen overgaar den i Aaret 1819 opførte Bygning til Kommunen, der lader den indrette som en Slags Husvildebolig. Denne frembyder nu i vore Dage et sørgeligt og forfaldent Syn, men der er saavidt vides Planer fremme om at indlemme denne Bygning i Sygehuset, idet der tiltrænges en Udvidelse, tiltrods for at en saadan fandt Sted i Begyndelsen af vort Aarhundrede.

Øresundshospitalet, som det nu fremtræder, er et i alle Maader moderne og tidsvarende Sygehus med alle vor Tids moderne Indretninger. Dets daglige Drift og Regnskabsførelse ledes af en Inspektør.